

WOORD VAN DE VOORZITTER

De vakantie komt eraan, maar wij staan niet stil!

- Willy Hannes heeft positief geantwoord op onze oproep om ons te verzoeken als archivaris en is aan zijn nieuwe uitdaging begonnen.
- De organisatoren van FIDEM 2016 Belgium nodigen alle FIDEM officials uit naar Leuven & Namur – van 17 tot 19 juli 2015 - om o.a. de steden te bezoeken waar in september 2016 de voornaamste activiteiten zullen plaatsvinden.
- Op 19 maart 2016 zal onze volgende Algemene Vergadering plaatsvinden.

- Luc Vandamme stelt ons – met hulp van de Limburgse Commissie voor Numismatiek – een nieuw initiatief voor. Naast de jaarlijkse gratis medaille, krijgen jullie ook de kans om een vrije medaille - op beperkte oplage – aan te kopen, via vóórinschrijving. De eerste medaille die we zo aanbieden zal in brons op 30 genummerde exemplaren geslagen worden door Fibru Europe en is een ontwerp van Bela Toth, genaamd “Libre et Fou”.

Veel zomerplezier.
Stefan De Lombaert

LE MOT DU PRÉSIDENT

Les vacances arrivent, mais nous ne chômons pas!

- Willy Hannes a répondu positivement à notre appel à nous rejoindre comme archiviste et a déjà commencé son nouveau défi.
- Les organisateurs de FIDEM 2016 Belgium invitent tous les responsables FIDEM à Leuven et Namur - du 17 au 19 Juillet 2015 – pour, entre autres, visiter les villes où les principales activités auront lieu en Septembre 2016.
- Le 19 Mars 2016 est fixé pour notre prochaine Assemblée Générale.

- Luc Vandamme nous permet - avec l'aide de la “Limburgse Commissie voor Numismatiek” – de lancer une nouvelle initiative. En plus de la médaille annuelle gratuite, vous pouvez acquérir une médaille en édition limitée, en prévente. La première médaille que nous offrons, sera frappée en bronze à 30 exemplaires – numérotés - par Fibru Europe et a été conçu par Bela Toth (“Libre et Fou”).

Beaucoup de plaisir d’été.
Stefan De Lombaert

121

	<p style="text-align: center;"> INT. NUMISMATIQUE CIE DESALDELER – CREMERS VERKOOP – AANKOOP </p> <p style="text-align: center;"> Antieke munten – Beleggingsmunten – Zilver – Goud – Eretekens Medailles – Bankbiljetten – Oude Aandelen – Heraldiek Sigillografie – Boeken en numismatische benodigdheden </p> <p style="text-align: center;">Op afspraak</p> <p style="text-align: center;"> Rue des Ecoles 23 5670 VIERVES Tel & Fax. 060/399238 </p>
--	---

EEN WOORDJE VAN EEN LID VAN ONZE VERENIGING

Recent stuurden we naar al onze leden een vragenlijst op om hen beter te leren kennen en om hun noden te kennen. Dit leverde enkele zeer interessante antwoorden op waarvan ik, als redacteur van de Flash, jullie het antwoord van Karel Soudijn zeker niet wil onthouden. Ik denk dat de meesten onder ons er nog wat van kunnen opsteken. Laat vooral niet na hierop te reageren!

Hierbij de reactie op jullie vragenlijst voor 'Promotie van de Medaille'. Naam, adres zijn bekend (maar ik zet deze voor alle zekerheid nog wel hieronder). Ik heb geen eigen website. Mijn vroegere beroep was: universitair hoofddocent psychologie. Sinds 2009 ben ik met pensioen, maar nog wel als gastdocent (vrijwilliger) verbonden aan de Universiteit van Tilburg. Mijn interesse gaat uit naar numismatiek in de ruime zin van het woord.

Mijn medailleverzameling is niet afgegrensd naar gebied, kunstenaar, thema of tijd. Het is een open verzameling, maar deze bevat naar verhouding veel Nederlandse penningen van na de Tweede Wereldoorlog. Van twee Noord-Brabantse kunstenaars heb ik vrij veel penningen: Niel Steenbergen en Jos Reniers. De laatste jaren koop ik graag penningen die uitgegeven worden door de British Art Medal Society (BAMS). In het algemeen vind ik de artistieke kwaliteit van een penning belangrijker dan het onderwerp. De 'betere' penningen hebben (minstens) twee kanten die elkaar in artistiek opzicht aanvullen of versterken. Naast de Promotie van de Medaille ben ik lid van de BAMS en van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Munt- en Penningkunde.

Wensen ten aanzien van onze vereniging? Het verbaast me nog steeds, hoe moeilijk het is om op het gebied van medaillekunst (penningkunst) iets van de grond te krijgen dat aan te duiden valt met het begrip 'interpretatie van artistieke kwaliteit'. Niet alleen bij Promotie van de Medaille is dit kennelijk lastig. In andere landen lukt het ook niet goed. Misschien is de oorzaak hiervan het beperkte aantal kunstenaars en verzamelaars. Wie commentaar op een medaille formuleert, lijkt al gauw een oordeel over een persoon uit de eigen kennissenkring te vellen, en zo iets komt de onderlinge verhoudingen niet altijd ten goede.

Toch is het voor de ontwikkeling van medaillekunst belangrijk om vaker over artistieke kwaliteit te praten of te schrijven, omdat we daarmee aan elkaar duidelijk maken hoe naar ieders persoonlijke mening het 'betere' onderscheiden kan worden van het 'minder goede'.

Een stap op weg naar 'interpretatie van artistieke kwaliteit' zou kunnen zijn: interpretatie in een meer ruime zin. In artikelen voor de Flash zou bijvoorbeeld uitgelegd kunnen worden, hoe een bepaalde medaille aansluit bij het verdere werk van de kunstenaar. Hoe past een medaille in iemands totale oeuvre? In welk opzicht presenteert de kunstenaar iets nieuws? Heel interessant kan ook zijn om in artikelen kenmerken van een medaille naar voren te halen die men bij 'eerste aanblik' gemakkelijk over het hoofd ziet. Dat kan soms om kleine dingen gaan.

Laat ik hier een eenvoudig voorbeeld van noemen. Marit Hartman heeft indertijd een portretmedaille van de dichter Jan Hanlo gemaakt.

In het boek over Marit staat bij de beschrijving van deze medaille, dat de naam van de dichter in kinderlijk handschrift is afgebeeld. Dat is volkomen correct. Maar zou iedereen die de medaille (of de foto ervan) bekijkt ook weten dat Jan Hanlo zélf voorin al zijn boeken deze kinderlijke geschreven naam heeft afgedrukt, met daaronder in het Limburgs een opdracht aan zijn moeder? Het is dus niet zomaar een kinderlijke schrijfwijze die op de medaille is afgebeeld; het is de manier waarop de dichter zichzelf telkens weer 'als kind' aan zijn moeder presenteerde. Als zo iets in een publicatie over de medaille naar voren wordt gehaald, dan zullen lezers net iets anders naar dit detail kijken dan ze 'op het eerste gezicht' deden. En 'anders leren kijken' is vaak een goede stap in de richting van ontwikkeling van kwaliteitscriteria.

Nog een voorbeeld. In de Flash is eerder al ter sprake gekomen, dat de twee mannen op Het Wiel van Pazzi De Peuter geen rekening lijken te houden met de wetten van de mechanica. Dat is al een eerste interpretatie van deze medaille. We kunnen hier echter nog verder gaan. Als bezitter van deze medaille kan ik het afgebeelde wiel heel gemakkelijk aan het draaien krijgen. Ik hoef hiertoe de medaille alleen maar tussen duim en wijsvinger te nemen. Om het wiel te laten draaien, is het niet eens nodig dat ik mijn jas of andere kleren uittrek. De bezitter van de medaille lijkt dus veel sterker dan de twee krachtpatsers. Sommige leden van Promotie hebben dat natuurlijk allang ontdekt. Maar niet iedereen. Door dit soort interpretaties op te schrijven en te publiceren, leren we elkaar om op een actieve wijze naar kunstwerken te kijken. We hoeven medailles niet steeds op dezelfde manier te interpreteren. Laat ik het omkeren: als lezer van de Flash zou ik graag wat vaker geconfronteerd willen worden met de wijze waarop andere medailleliefhebbers kijken en interpreteren. Elke suggestie van 'beter' leren kijken is mij welkom. Wijs mij op zaken die ik over het hoofd zie!

Hartelijke groeten,
Karel Soudijn
Van Borsselestraat 6
4902 BV Oosterhout
Nederland

Afgelopen woensdag reageerde ik op jullie vragenlijst over Promotie van de Medaille. Mag ik hier nog een aanvulling bij schrijven? Ik heb nog lopen nadenken over de vraag, hoe er over medaillekunst geschreven en gesproken kan worden. In het artikel (voor De Beeldenaar) over Arnold Nieuwendam maakte ik een driedeling: signaleren, documenteren en interpreteren. Die driedeling is bruikbaar om de publicaties van Arnold te karakteriseren. Hij is goed in signaleren en documenteren, maar waagt zich zelden aan interpreteren. Zelf vind ik artikelen (en lezingen) boeiender indien dat derde begrip ook ruimte krijgt. Iemand die wil gaan schrijven, heeft echter weinig houvast aan dit derde begrip, want waar moet je de aandacht op richten als je wilt gaan interpreteren? Misschien dat voor schrijvers een heel andere indeling in soorten tekst bruikbaar is. Te denken valt aan de volgende begrippen:

Thema
Conceptualisatie
Proces
Receptie
Personalie van de kunstenaar
Materialisatie

Veel artikelen in de Flash concentreren zich op het thema. Het onderwerp van een medaille of serie medailles wordt genoemd. Vervolgens wordt uitleg over dit onderwerp gegeven, zonder dat we daarbij nog naar de medaille hoeven te kijken. Zoiets levert zinvolle achtergrondinformatie op; we kunnen de medaille dan beter plaatsen in de historie. Materialisatie krijgt meestal ook enige aandacht, namelijk als de metaalsoort, de fabricage (geslagen of gegoten medaille) en de diameter worden vermeld.

Bij het begrip conceptualisatie gaat het om de vraag, hoe een kunstenaar een bepaald thema heeft uitgewerkt. Waar legt de kunstenaar het accent op? In welke stijl is de medaille uitgevoerd? Hoe origineel is het concept? Hoe sluiten voorzijde en keerzijde op elkaar aan? Wat zijn de bijzondere details in de uitvoering? Inhoudelijke kennis van het thema is wel nodig om een medaille als kunstwerk te kunnen waarderen, maar bij conceptualisatie is het belangrijk om vooral naar het object zelf te kijken.

Het begrip proces haalt een tijdsaspect naar voren. Een kunstenaar kan zich voorgenomen hebben om een bepaald thema uit te werken, maar in de loop der tijd zal de conceptualisatie steeds duidelijker vorm hebben gekregen. Om een uitwerking echt te waarderen, is het vaak zinvol om ook te letten op voorstudies en op varianten die uiteindelijk zijn verworpen. Een medaille die we in de hand houden, is het eindpunt van een creatief proces. Vergelijking met voorstudies laat vaak bijzondere aspecten van een medaille zien.

Medailles richten zich op opdrachtgevers en op een bepaald publiek. Het is soms heel interessant om te zien hoe 'anderen' in eerste instantie reageren. Waardoor zijn zij gecharmeerd of geschokt? Waardering voor een medaille verandert in de tijd. Inzicht hierin valt onder het begrip receptie.

Personalia van de kunstenaar kunnen beknopt of meer uitvoerig worden weergegeven. Naam, geboortjaar, opleiding, maar ook: informatie over andere vormen van kunst die iemand beoefent. En nog uitgebreider: de stroming waar een bepaalde kunstenaar zich toe rekent.

Bij materialisatie moeten we vooral denken aan technische (fabrieksmatige) aspecten van een medaille.

In een artikel of in een mondelinge presentatie hoeven deze begrippen niet altijd hetzelfde gewicht te krijgen. Maar in de Flash zou ik graag meer teksten willen lezen waarin vooral ook andere begrippen dan het thema van een medaille (of serie medailles) worden uitgewerkt.

Hartelijke groeten,
Karel Soudijn

**PAULETTE VERDOOT, EEN BALLERINA, EEN MEDAILLE, EEN
DRAMA en PAULETTE VERDOOT EN EGYPTE**

Marcel M. Celis
Eugène Warmenbol

PRIJS VOOR DE LEDEN 10€
PRIJS VOOR NIET LEDEN 19,5€
Mits 3€ voor de verzending- en verpakingskosten
BE30 7512 0356 1311
BIC AXABBE22

124

**Numismatische Publicaties
Luc Vandamme**

Marit Hartman,
Een monument kan zo groot zijn als een pink
82 pagina's, alle medailles afgebeeld in kleur
25€

IBAN BE30 7512 0356 1311 BIC AXABBE22
www.medailles-penningen.be
Zevenboomkensstraat 17 – 3570 Alken – GSM0478265202

**vzw PROMOTIE VAN DE MEDAILLE PROMOTION DE LA
MÉDAILLE asbl**

*NATIONALE NUMISMATISCHE RUILBEURS MET ALS THEMA
UITSLUITEND GRANDEBOURSENATIONALE*

**MEDAILLES & PENNINGEN
JETONS
ERETEKENS / DÉCORATIONS**

EUROVOLLEY CENTER

**Beneluxlaan 22 – 1800 Vilvoorde
Tel. 02/2571616 – zalen 006 en
008**

**Zaterdag/Samedi 26 september
2015**

125

**Van 14.15u tot 18u – de 14.15h à 18.00h
Von 14.15uhr bis 18.00 uhr – 14.15 a.m. till 18.00 p.m.
Handelaars vanaf 14u / Commerçants de 14h**

**Alle info bij André Poels – De Panestraat 84 – 3550 Heusden-Zolder - 011/537057
andrepoels@telenet.be**

Jean ELSÉN & ses Fils n.v.

ONZE EXPERTEN SCHATTEN GRATIS UW VERZAMELING EN BETERE
MUNTEN DIE WORDEN INGELEVERD VOOR ONZE VEILINGEN.
DE CATALOGUS WORDT IN HEEL DE WERELD VERSTUURD.
OP ONVERKOCHTE LOTEN ZIJN ER GEEN KOSTEN.

VEILING 126

12 SEPTEMBER 2015

Kelten, Grieken, Romeinen,
Byzantijnse en Oosterse munten.
Middeleeuwse en moderne munten.
Penningen en jetons.

Jean ELSÉN & ses Fils n.v.
Tervurenlaan 65
B-1040 Brussel

Tel : +32-2-734.63.56
Fax : +32-2-735.77.78

info@elsen.eu
www.elsen.eu

LE BANQUET DES MAIRES DE FRANCE

Nicole Vincent

Lors de l'exposition universelle qui a eu lieu à Paris du 14 avril au 12 novembre 1900, un nombre important de cérémonies diverses s'est tenu en marge de ce grand événement.

Le banquet des maires de France, organisé à l'initiative du Président de la République, Emile Loubet (1838-1929), a réuni un nombre impressionnant de représentants de la nation (23.000 maires) les 22 et 23 septembre 1900 aux Tuileries.

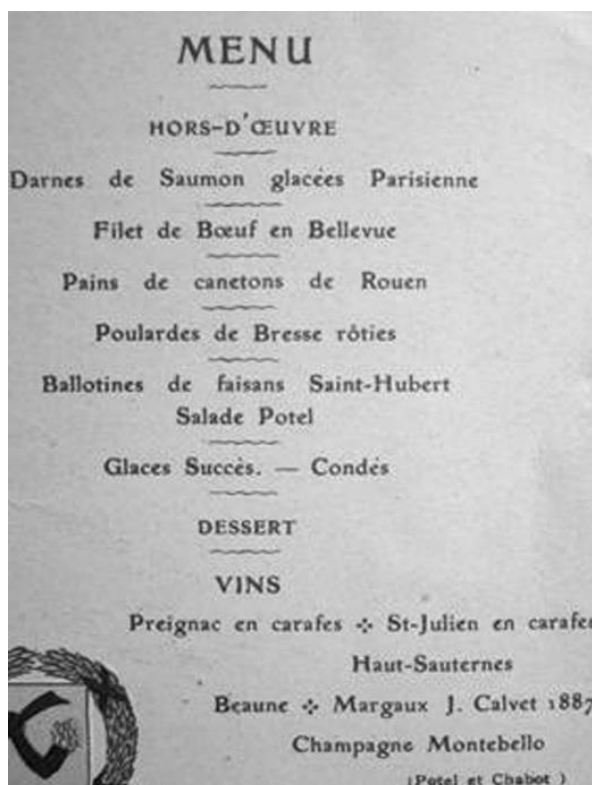
Emile Loubet (1838-1929)

127

Cette date, le 22 septembre, correspondant jour pour jour au 108ème anniversaire de la première fondation de la République Française.

Vues du banquet qui ne comptait pas moins de 700 tables, 4.800 maîtres d'hôtel et cuisiniers sous 2 tentes dressées dans toute la longueur du jardin des Tuileries

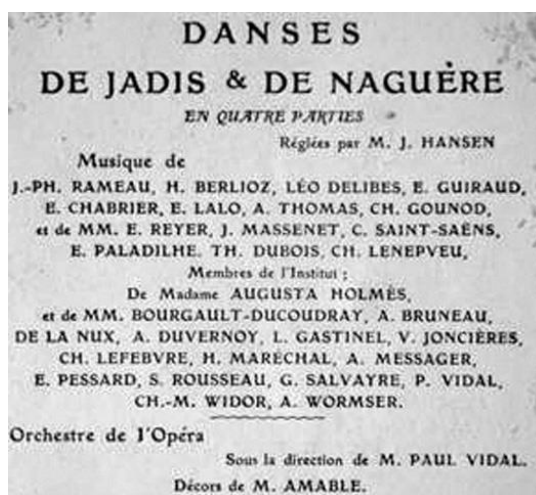

Menu avec la rue des nations en arrière-plan de la couverture

Le repas, proposé par le traiteur Potel & Chabot, maison fondée en 1820 par le pâtissier Jean-François Potel et le cuisinier Étienne Chabot comptait 5 services qui devaient être servis en 90 minutes.

Ce banquet a également été l'occasion d'un concert agrémenté de danses «de jadis et de naguère» en quatre parties. A savoir, les danses barbares, les danses grecques, les danses françaises et les danses modernes pour terminer. La Marseillaise ayant ouvert le concert et Le chant du départ l'ayant refermé.

128

Programme du concert

Pour commémorer ce banquet, 2 médailles, au moins, ont été frappées. La première, une médaille officielle, a été distribuée à chacun des participants. Chaque plaquette est unique, ayant été attribuée à chaque maire.

Attribuée à V.T. REGNAULT – Maire de LE MESNIL-HUE (Normandie – département de la Manche).

Attribuée à V.T. DAUVOIS – Maire de BOUZONVILLE-AUX-BOIS (Centre – département du Loiret).
Attribuée à I. CORTÉ – Maire de LA CHARITÉ SUR LOIRE (Bourgogne – département de la Nièvre).

Œuvre de Frédéric-Charles Victor de Vernon (1858-1912), cette plaquette de 36 mm sur 64, ayant un poids de 76 grammes, a été frappée en bronze par la Monnaie de Paris (corne d'abondance et BRONZE sur la tranche).

Descriptif :

Avers : La Ville de Paris, reconnaissable à sa couronne, levant son verre, présente du haut d'une tribune, le banquet des maires de France à la République Française, coiffée du bonnet phrygien et tenant un drapeau. Elle lève également son verre à la santé des édiles. A gauche, les maires attablés sous des guirlandes et des drapeaux. En bas, des bouquets de roses. F. VERNON en bas à droite.

Revers : A gauche, un faisceau de licteur d'où émerge un drapeau à moitié déployé. Dans le champ à droite, sur 10 lignes, l'inscription : BANQUET DES TUILERIES/OFFERT AUX MAIRES/DE France/SOUS LA PRESIDENCE/DE MR E. LOUBET/PRES^T DE LA REPUBLIQUE/MR WALDECK-ROUSSEAU/PRES^T DU CONSEIL/PARIS/22 SEPT 1900. En bas, des feuilles de chêne et d'olivier posées sur un cartouche pour la gravure.

Cette plaquette était présentée dans un écrin en carton bordeaux.(65 x 85 mm).

130

La seconde médaille, ou plutôt un médaillon avec bélière (1,76 gr – 20 mm), de fabrication privée (Cartaux à Paris), est d'une facture frustre et ne peut en aucun cas soutenir la comparaison avec la frappe officielle.

Descriptif :

Avers : Marianne coiffée d'une couronne de lauriers et d'épis de blé vers la gauche. REPUBLIQUE FRANCAISE à l'exergue. CARTAUX le long du cou. Il faut remarquer que la firme Cartaux fut très active dans la production de jetons pendant tout le XXème siècle.

Revers : Sur 6 lignes, l'inscription : EXPOSITION/1900/BANQUET/DES MAIRES/DE FRANCE/22 SEP. CARTEAU PARIS à l'exergue.

On peut penser que le tirage de la première médaille avoisine les 23.000 exemplaires. Il est également possible que cette médaille existe en or et en argent en plus du bronze. En effet, il n'est pas rare de voir les médailles françaises de cette époque frappées dans ces trois métaux. L'or et l'argent étant généralement réservés à des pièces d'hommage remises à des personnes importantes.

Pour la seconde médaille, ce genre de production ayant généralement bénéficié de tirages importants, il est très difficile d'estimer le nombre de médaillons subsistants. Ces objets étaient vendus comme souvenir mais vu leur faible qualité artistique, peu ont été conservés par les collectionneurs de médailles artistiques. On peut penser que ce médaillon a été fabriqué et vendu à l'attention du public qui n'avait pas accès à la médaille officielle (accompagnants des maires, visiteurs, collectionneurs, etc...).

SOURCES :

- Le livre d'or de l'Exposition, Cornély, 1900
- Panorama de l'Expo, 1900
- Catalogue général illustré des éditions de la monnaie de Paris, Tome 3, sd
- Internet

graveerwerken - stempels - medailles			
eretekens - awards - naamplaten - pins			
 MAUQUOY®		Industrierweg 12 2280 Grobbendonk +32 (0) 14 50 79 10 info@mauquoy.com www.mauquoy.com	

**vzw PROMOTIE VAN DE MEDAILLE PROMOTION DE LA
MÉDAILLE asbl**

*NATIONALE NUMISMATISCHE RUILBEURS MET ALS THEMA
UITSLUITEND GRANDEBOURSE NATIONALE*

**MEDAILLES & PENNINGEN
JETONS
ERETEKENS / DÉCORATIONS**

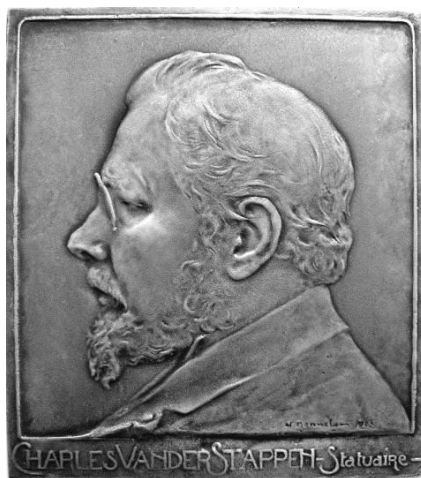
EUROVOLLEY CENTER

**Beneluxlaan 22 – 1800 Vilvoorde
Tel. 02/2571616 – zalen 006 en
008**

**Zaterdag/Samedi 26 september
2015**

132

**Van 14.15u tot 18u – de 14.15h à 18.00h
Von 14.15uhr bis 18.00 uhr – 14.15 a.m. till 18.00 p.m.
Handelaars vanaf 14u / Commerçants de 14h**

**Alle info bij André Poels – De Panestraat 84 – 3550 Heusden-Zolder - 011/537057
andrepoels@telenet.be**

HET MONUMENT EN DE LEEUWENHEUVEL TE WATERLOO

ERNST WILSCHUT

Inleiding

Dit jaar is het 200 jaar geleden dat op 18 juni 1815 de Slag bij Waterloo plaatsvond, die zo beslissend was voor de vorming van Europa en in het bijzonder voor ons land. Met de nederlaag van Napoleon kon het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden met de vereniging van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden, zoals in het verdrag van Wenen was overeengekomen, feitelijk vorm krijgen. Binnen de slag was er een 'heldenrol' weggelegd voor de prins van Oranje, de zoon van koning Willem I. Tijdens de slag raakte hij aan zijn linkerschouder verwond, waarna hij van het strijdtoneel moest worden afgevoerd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Slag bij Waterloo het onderwerp is van een van de penningen uit de serie '200-jaar Koninkrijk' die de Koninklijke Nederlandse Munt uitbrengt. Deze penning toont aan de keerzijde het Waterloo-monument met de grote aarden heuvel waar deze destijds op geplaatst is. Het is niet de eerste keer dat deze zogenaamde 'leeuwenheuvel' is afgebeeld op een penning.

De leeuwenheuvel

Na ongeveer twee jaar werken, kwam op de plaats waar de prins van Oranje verwond raakte de leeuwenheuvel in 1826 tot stand. Op deze plaats werd een ruim 40 meter hoge aarden wal gebouwd waarop een sokkel met een enorme leeuw werd geplaatst. De leeuw is door de firma Cockerill in Seraing bij Luik gegoten en weegt een indrukwekkende 28 ton. Er wordt vaak beweerd dat de leeuw is vervaardigd van het brons van buitgemaakte Franse kanonnen. Dit is een fabeltje, want het monument is van ijzer. Met zijn rechterpoot op een kanonskogel geplaatst, kijkt de leeuw met waarschuwend blik naar het Zuiden, richting Frankrijk. De leeuw heeft altijd een politieke lading gehad, die hij door de jaren nooit helemaal van zich af heeft kunnen schudden. Het verhaal gaat dat Franse troepen in 1831 tijdens hun opmars naar de citadel van Antwerpen de staart van de leeuw zouden hebben afgebroken. Het is een tot de verbeelding sprekend verhaal, maar het is niet waar. Na de onafhankelijkheid van België zijn verschillende malen verzoeken ingediend om het monument af te breken. De Engelsen ten slotte, bij monde van de hertog van Wellington, stoorden zich er aan dat 'hun' slagveld vernield was door deze enorme berg zand. Hoe de meningen toen en nu ook verschilden, dit is nu onmiskenbaar het monument voor de Slag bij Waterloo geworden. Daarmee geeft het tot op de dag van vandaag inspiratie voor een aantal Nederlandse en Belgische penningen.

De eerste penningen

De eerste penningen met de afbeelding van het Waterloo-monument en de leeuwenheuvel zijn ten tijde van de oprichting van het monument door Joseph-Pierre Braemt (1796-1864) vervaardigd. Braemt ontwierp een penning met op de voorzijde de beeltenis van koning Willem I en het Waterloo-monument op de keerzijde. Op het afgebeelde monument staat 'XVIII JUIJ MDCCCXV', wat overigens niet strookt met de tekst op het werkelijke monument. Daar is de maand juni namelijk in het Nederlands geschreven en niet in het Frans. Onder het monument staat 'WATERLOO'. Het zijn kleine penningen met een diameter van 27 mm en ze komen zowel in zilver als in brons voor.

J. Dirks beschrijft de penning onder nummer 241 en maakt onder nummer 242 melding van een enkelzijdige penning met het monument in lood, zonder de tekst 'WATERLOO'. W.F. Bax heeft destijds geschreven dat de loden penning een diameter heeft van 27 mm. Onder nummer 179a maakt hij ook melding van een enkelzijdige koperen penning met een diameter van 68 mm met het monument en de tekst 'WATERLOO 18 JUIJ 1815'.

*J.-P. Braemt, Waterloo, 1826, zilver (TMNK 02687)
Schaal 2:1*

De tweede penning van Braemt is met een diameter van 50,5 mm aanzienlijk groter. Ook deze toont koning Willem I op de voorzijde, maar aan de keerzijde is de gehele leeuwenheuvel afgebeeld. Interessant is dat de tekst op het monument is aangepast en nu in het Nederlands is geschreven: 'XVIII JUNI MDCCCXXV'. Aan de onderrand van de penning staan verwijzingen naar de hofarchitect Charles Vanderstraeten (1771-1834) die de leeuwenheuvel ontwierp, naar Jean-Louis van Geel (1787-1852) die de leeuw vorm gaf en naar Braemt zelf. Dirks vermeldt de penning onder nummer 240 en Bax meldt dat ze zowel in zilver als in brons zijn afgeslagen. In de collectie van de universiteit van Gent bevindt zich een enkelzijdige variant in lood (catalogus-id: rug01:001409749).

J.-P. Braemt, Waterloo, 1826, brons (TMNK 02686)

De 50-jarige herdenking

Het duurt vervolgens tot 1865 voordat de volgende penningen worden geslagen. De gelegenheid doet zich voor met de 50-jarige herdenking van de Slag bij Waterloo. De Haagse medailleur S. de Vries (1830-1899) vervaardigde enige fraaie penningen.

De eerste, door W.K.F. Zwierzina beschreven onder nummer 37, toont Victorie die de Nederlandse maagd de overwinningsskrans toereikt. Rechts aan de horizon is de leeuwenheuvel afgebeeld. Gelukkig heeft de penning een indrukwekkende diameter van 69 mm, anders zou de leeuwenheuvel nauwelijks zichtbaar zijn. De penningen komen voor in brons en in zilver.

S. de Vries, Waterloo, 1865, zilver

De Vries heeft ook een kleinere variant van deze penning vervaardigd met een diameter van 40 mm met een oog en ring waarbij het monument groot op de keerzijde is afgebeeld. Zwierzina vermeldt onder nummer 39 dat deze draagpenningen van tin zijn. Ze komen echter ook voor als penningen zonder draagoog en er zijn verzilverde exemplaren en exemplaren in zilver.

Ten slotte zijn er in deze tijd nog twee tinnen penningen vervaardigd waarop het Waterloo-monument staat omgeven door oorlogsattributen zoals vaandels, trommels en kanonskogels. Zwierzina beschrijft ze onder nummers 40 en 46.

135

Belgische penningen

In België heeft het Waterloo-monument inspiratie gegeven tot het slaan van een aantal kleine draagpenningen. Deze hebben een diameter van 30 mm en tonen aan de voorzijde de leeuwenheuvel en aan de keerzijde een tekst. Ze zijn in de collectie van de Koninklijke Bibliotheek van België gedateerd op 1871. De afbeelding van het monument is vrijwel gelijk aan die van de penningen van Braemt, maar de tekst op het monument is bij alle Belgische penningen in het Nederlands, zoals het ook op het echte monument staat.

Maker onbekend, Waterloo, 1871, zilver (TMNK 02688)

Schaal 2:1

Er zijn twee typen van deze draagpenningen: het eerste type, door Dirks beschreven onder nummer 243, heeft op de voorzijde langs de rand de tekst 'CHAMP DE BATAILLE DE WATERLOO'. Deze draagpenningen hebben op de keerzijde de tekst 'SOUVENIR DE BELGIQUE'. Op basis van een inventarisatie van verschillende collecties, waaronder die van de Koninklijke Bibliotheek van België en Teylers Museum komt dit type voor in tin, geelkoper en zilver. Dirks meldt echter dat er ook verzilverde en vergulde exemplaren bestaan.

*Maker onbekend, Waterloo, 1871, brons
Schaal 2:1*

Bij het tweede type, dat Dirks niet vermeldt, ontbreekt de tekst op de voorzijde en staat aan de keerzijde: 'SOUVENIR DU CHAMP DE BATAILLE DE WATERLOO'. Ik heb deze draagpenningen in de eerder genoemde collecties alleen in tin en brons aangetroffen. R. Chalon vermeldde in een artikel in de *Revue de numismatique belge* uit 1878 echter ook een zilveren exemplaar.

136

Naast deze twee typen zijn er ten minste nog twee bijzondere varianten. In de collectie van de Koninklijke Bibliotheek van België bevindt zich een combinatie van het eerste en tweede type. Het is een tinnen penning zonder draagoog met op de voorzijde de tekst van het eerste type en op de keerzijde de tekst van het tweede type.

*Maker onbekend, Waterloo, 1871, brons
Schaal 2:1*

Ten slotte is er een geelkoperen penning met op de keerzijde de tekst 'HOTEL DES COLONNES – DEHAZE MONT ST. JEAN', in omloop gebracht door het hotel dat iets ten noorden van het monument was gelegen. Overigens oogt de leeuw op deze penningen wat slanker dan op de draagpenningen het geval is. De penning is door Th. Roest opgenomen in het tweede toevoegsel op J. Dirks onder nummer LXXX.

Het eeuwfeest

Ten tijde van de 100-jarige herdenking van de slag zijn in België kleine draagpenningen aangemaakt in brons, verzilverd brons en verguld brons (hier niet afgebeeld). Deze zijn van René Pirart (1887-1952) en hebben een diameter van 30 mm. De voorzijde toont de leeuwenheuvel, schuin van achteren gezien, met de jaartallen 1815 en 1915. Op de keerzijde staat de tekst 'Souvenir du Panorama'. De draagpenning is door Lefébure beschreven onder nummer 585.

In het daaropvolgende jaar verscheen nogmaals een penning waarop de leeuwenheuvel is afgebeeld, maar dit maal schuin van voren. Het betreft een penning van Josuë Dupon (1864-1935) die is opgedragen aan de Belgische militair historicus en generaal graaf Jacques de T'Serclaes de Wommersom (1852-1914), die van 1908 tot 1909 samen met de Nederlandse generaal François de Bas (1840-1931) een uitgebreide studie schreef over de militaire campagne van 1815. Lefébure heeft de penning opgenomen onder nummer 1171.

200 jaar Koninkrijk

De nieuwste penning op het thema van het Waterloo-monument en de leeuwenberg betreft de al eerder genoemde penning uit de serie 200 jaar Koninkrijk van de Koninklijke Nederlandse Munt uit 2013. De penning toont de leeuwenheuvel met op de voorgrond de prins van Oranje die zijn troepen ten strijde leidt. De afbeelding van de prins is naar een prent van Jan Hoyncck van Papendrecht (1858-1933).

Het is overigens geen voorstelling van de prins tijdens de slag bij Waterloo, wat men zou vermoeden, maar het verbeeldt een actie van de prins tijdens de Slag bij Quatre-Bras die zich twee dagen eerder afspeelde. Het geheel is omcirkeld door de tekst '18 JUNI 1815 SLAG BIJ WATERLOO EINDE VAN DE FRANSE BEZETTING'.

*Slag bij Waterloo, Koninklijke Nederlandse Munt, 2013, zilver
Schaal 2:1*

De keerzijde van de penning toont het rijkswapen met de tekst 'KONINKRIJK DER NEDERLANDEN 200 JAAR'. Er zijn ongetwijfeld nog andere Nederlandse en Belgische penningen zijn met de beeltenis van het Waterloo-monument of de leeuwenheuvel en het is vrijwel zeker dat de penning uit de serie 200 jaar Koninkrijk niet de laatste is. De geschiedenis van de Slag bij Waterloo en het monument van de leeuw zal historici blijven fascineren.

BRONNEN

W. AERTS: 'Les Origines du Lion de Waterloo', in: *Le Folklore Brabançon* 19-114 (1940) 451-477.

W.F. BAX: *Ridderorden, eere teekenen, draagteekens en penningen, betreffende de Weermacht van Nederland en Koloniën (1813-heden)* (Maastricht, 1973) 118-119, 214.

R. CHALON: 'Numismatique de Waterloo', in: *Revue de numismatique belge* 34 (1878) 432, 438, 440-441.

J. DIRKS: *Beschrijving der Nederlandsche of op Nederland en Nederlanders betrekking hebbende penningen, geslagen tusschen November 1813 en November 1863, eerste deel* (Haarlem, 1889) 190-192.

Ch. LEFÉBURE: *La frappe en Belgique occupée* (Brussel / Parijs, 1923) 51, 101-102.

Th. M. ROEST: *Beschrijving der Nederlandsche of op Nederland en Nederlanders betrekking hebbende penningen, geslagen tusschen November 1813 en November 1863 door Mr. Jacob Dirks, tweede toevoegsel* (Haarlem, 1894) 104.

W.K.F. ZWIERZINA: *Beschrijving der Nederlandsche of op Nederland en Nederlanders betrekking hebbende penningen, geslagen van 1864 tot 31 Augustus 1898, deel I 1864-1878* (Amsterdam, 1902) 31-33, 35.

Dit artikel verscheen eerder in *De Beeldenaar* Maart/April 2015, 39^e Jaargang NR.2, p.63/66.
Met medewerking van het Teylers Museum.

DE TIENSE VRIJWILLIGERS VAN 1830 IN DE GESCHIEDENIS EN DE NUMISMATIEK

Pierre DEGEL

Fig. 1 - Het monument, een werk van beeldhouwer Joseph Lambeaux
(Foto: Pierre Degel)

139

HISTORIEK

I. De Belgische opstand van 1830

Na de nederlaag van Napoleon I (Waterloo, 18 juni 1815) maakte België deel uit van het Koninkrijk der Nederlanden, dat door het Congres van Wenen op kunstmatige wijze in het leven werd geroepen, om als dam tegen Frankrijk te dienen.

Na 15 jaar Hollandse heerschappij was de bevolking het bewind beu en wilde ze de vrijheid.

De eerste spectaculaire onlusten, die spoedig zouden leiden tot de afscheuring van het Zuidelijke gedeelte van het Koninkrijk der Nederlanden en tot het ontstaan van de onafhankelijke staat België, vonden plaats op 25 augustus 1830 na de opvoering van de opera *De Stomme van Portici* in de Muntchouwburg te Brussel. Meer bepaald het zingen van de aria *Amour sacré de la patrie* zou het teken gegeven hebben tot de volktoeloop, die weldra ontaardde in geweld.

Toen het nieuws uit Brussel in het land bekend werd, braken overal onlusten uit en kwam het volk in opstand. De meest toonaangevende steden waren Brussel, Luik, Namen, Bergen, Hoei, Aalst en Leuven. De Belgische Revolutie was begonnen en zou doorgaan tot het bittere einde.

Op 24 november werd door het Nationaal Congres het Huis Oranje-Nassau definitief ontheven van alle macht en gezag in België. Enkele dagen later, op 29 november, verhinderde het oproer te Warschau de Russische tsaar zijn leger naar de Nederlanden te sturen en kon Willem I vanwege het buitenland enkel rekenen op een troepenmacht uit Polen. Die regimenten gingen echter aan het muiten, waardoor de Belgische opstandelingen de macht in handen hielden.

Op 20 december verklaarde een internationale conferentie te Londen door haar protocol aan de Belgen dat ze onafhankelijkheid die ze zich hadden toegekend, zonder haar te raadplegen, mochten behouden.

De Septemberdagen te Tienen

23 september

Fig. 2 - De inwoners verzamelden een grote hoeveelheid boterpotten op de Grote Markt en brachten ze op een stootkar of op hun hoofd naar de vestingen. De boterpotten hadden uit de verte, en bij valavond, het uitzicht van echte kanonnen (Naamloze lithografie en uitgegeven door Et Jean Malvaux S.A. Brussel)

De inwoners van de stad hadden tot dan geen enkele troepenmacht zien voorbijtrekken. Maar die dag rond 4 uur 's morgens trok een leger van 2.000 infanteristen en 4 kanonnen door de stad (1). Ze waren zo stil dat ten hoogste 20 mensen ze gezien hadden. Hun doel was Leuven, want die stad had op 2 september het Hollands garnizoen verjaagd, en nu kwam de vergelding.

Enkele jongelui, die uit nieuwsgierigheid de bewegingen van de Hollanders wilden kennen, volgden hen te paard. Ze kwamen zo dicht, dat ze op geweervuur onthaald werden en het paard van een van hen gedood werd. Men leefde in spanning, want in Leuven woedde de strijd in alle hevigheid. Rond 17 uur kwam een Hollandse kwartiermeester, vergezeld van enkele soldaten, naar Tienen om schikkingen te treffen voor het inkwartieren van bovenvermeld leger, dat te Leuven verslagen werd en te Tienen kwam uitrusten. De burgemeester wilde voorbereidselen treffen, maar het volk, waaronder zich enkele vooraanstaande personen bevonden, kwam samen op het stadhuis. Ze verklaarden dat men geen onderdak mocht verschaffen aan soldaten die tegen hun broeders kwamen vechten. Enkele inwoners, onder de leiding van de heer Vandenbossche, gingen onderhandelen met Generaal Evers, de commandant van de vijand.

Ze wilden hem voorstellen de stad te ontwijken en op te trekken naar Vissenaken, maar de generaal weigerde. De Tienenaars, die er van overtuigd waren dat de vijand met geweld de stad zou willen betreden, sloegen alarm en riepen de stadswacht, de patriotten en de bevolking te wapen.

Burgemeester Loyaerts had op 28 augustus 1830 een burgerwacht opgericht. De compagnies werden gevormd door de leden van de St. -Joriskruisboogilde, de St.-Sebastiaanshandboogilde, de fuseliers van de St.-Barbaragilde en de Rederijderskamer *Die Fonteyn*, inwoners van Tienen en ook van de omliggende gemeentes. Zij waren gewapend met degens, geweren en pistolen die ze kregen van de stad. De andere vrijwilligers moesten zelf voor hun wapens zorgen. De stadspoorten werden gesloten. Vastberaden en met de wapens in de hand, stonden de Tienenaars achter de stadsmuren. Rond 19 uur naderden de Hollanders, maar namen een afwachtende houding aan toen ze de stadspoorten gesloten zagen. Indien men de legende mag geloven, hadden onze dapperen op de stadsmuren van de *Oude Leuvense poort* boterpotten geplaatst, die als kanonlopen op de vijand gericht waren en die uit de verte, en bij valavond, het uitzicht hadden van echte kanonnen.

Toen waagden de Tienenaars met ongeveer 300 man een uitval. De Hollanders waren veel talrijker en beantwoordden de aanval met geweervuur. Ze moesten wijken voor de wilskracht en moed van de Tienenaars, onder wie Patrice Dewaelhens, Albert Trappeniers François Van Outgaerden, Guillaume Van Cauthem en Jean Vandermeeren de dappersten waren.

Om 20u30 was alles voorbij. De Tienenaars hadden 64 krijgsgevangen gemaakt en telden zelf enkele gewonden en geen enkele dode. De vijand vluchtte in de richting van Vissenaken en keerde zo naar Sint-Truiden terug.

25 en 26 september

Om de burgerwacht te versterken werden verscheidene vrijwilligerskorpsen opgericht en werd er een commissie voor de publieke veiligheid aangesteld. Die bestond uit: Dokter Loriers, J. Windelinckx, Ch. Vrijssens, L. Koekelkoren, H. Marneffe, N. Foncier en Th. Pardon. Twee korpsen snelden op 25 september de Brusselaars ter hulp.

Fig. 3 - Verdediging van het Koninklijke Plein (Steendruk: G. Simonau)

Op 26 september gedroeg onze stadsgenoot Emmanuel Pariens zich als een held, door een kanon dat op het Koninklijk Plein stond en waarvan de kanoniers buiten gevecht waren gesteld, alleen te bedienen en zo de vijand in bedwang te houden tot er hulp kwam opdagen.

28 september

Weer was de vijand op komst. Ditmaal was het Generaal Kortheyligers, die met 6.000 infanteristen, 300 ruiters en 16 stuks veldgeschut naderde (2). Hij wilde zich via Leuven bij het leger van Prins Frederik der Nederlanden (de oudste zoon van Willem I) voegen.

Rond 8 uur 's morgens trokken de Tiense vrijwilligers naar Orsmaal, waar ze de voorhoede van het vijandelijk leger aan vielen. Spijtig genoeg moesten onze dapperen zich naar hun stad terugtrekken.

Om 11 uur waren de Hollanders tot Hakendover genaderd. Ze stonden ter hoogte van de *Romeinse tumuli*. De vesten, rechts en links, van de *Maastrichtse poort* waren bezet door de Tiense vrijwilligers. Deze waagden een nieuwe uitval en een hevig gevecht ontstond. De vijandelijke dragonders, gesteund door de infanteristen, vielen onze vrijwilligers aan die niet weken, integendeel. De moedigste onder de onzen waren Patrice Dewaelhens [nogmaals hij! (3)], Felix Dewaelheyns, de gebroeders de Luesemans, Charles Michotte, Philippe Smets, de vier Van Achten, Jean Vandermeeren en vele anderen.

Het vijandelijk leger teruggedreven over gans de frontlijn en in de flank aangevallen door de boeren, van wie het aantal per minuut toenam, moest wijken. Om verder te kunnen optrekken waren de Hollanders verplicht een omweg te maken langs Hoegaarden.

De overwinning was compleet, de gevechten hadden bijna 6 uur geduurd. Onze helden waren er nogmaals in geslaagd de vijand in bedwang te houden en 40 krijgsgevangenen te maken. Maar in hun rangen telden ze ditmaal vele gewonden en ook twee doden, Henri Sterkendries uit Bost en Henri Fricot uit Boutersem.

Fig. 4

Fig. 5

Links: Patrice De Waelhens, Kapitein-Comandant 1ste Korps Tiense Vrijwilligers, die gedecoreerd werd met de gouden medaille (vermeil) van de stad Tienen. Rechts: Charles de Lusemans adjudant-majoor. Hij werd later burgemeester van Leuven en gouverneur van de provincie Luik.

1 Verschillende auteurs vermelden afwijkende cijfertallen.

2 Verschillende auteurs vermelden afwijkende cijfertallen.

3 NIJS J.B., *Souvenir historiques des fêtes du 75me anniversaire de l'Indépendance Nationale à Tirlemont, les 5-6 et 7 août 1905*, vermeldt op p. 13 dat Patrice De Waelhens gedecoreerd werd met de gouden medaille (vermeil) van de stad Tienen en eveneens met het *ijzeren kruis* van de overheid.

21 oktober

Het aantal vrijwilligers nam in onze stad dagelijks toe. Op 20 oktober stond op onze Grote Markt een heel bataljon klaar om zich bij het leger van Graaf Frederik de Merode in de provincie Antwerpen te voegen. Dit bataljon stond onder het bevel van majoor N. Foncier (oud-bevelhebber van de stadswacht), adjunct-majoor Charles de Luesemans, de kapiteins Patrice Dewaelhens en Emmanuel Pariens, de luitenanten Mathieu Bodson en Jean Vandermeeren. Donderdag 21 oktober vochten zij bij de brug van Walem, waar ze zich, volgens ooggetuigen, als de moedigste aller patriotten gedroegen. Jean Poffé verloor er het leven en Jacques Baeken werd er zwaar gewond toen hij de Belgische vlag op de ingenomen brug plantte. Op hetzelfde ogenblik slaagde luitenant Bodson erin, onze vlag aan de Grote Nete te doen wapperen.

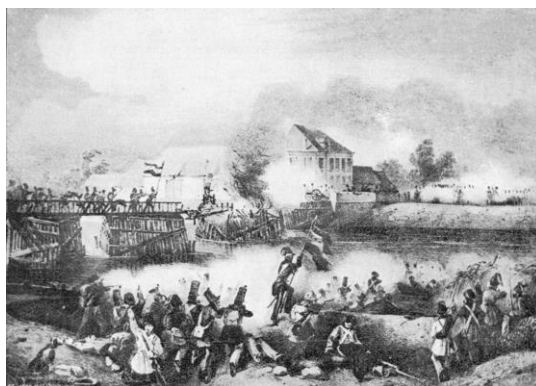

Fig. 6 - De aanval en verovering van de brug van Walem, door de Belgische vrijwilligers op 21 oktober 1830 (Een zeldzame gravure van A. Payen)

22 oktober

François VAN DORMAEL werd op 30 september aangesteld tot burgemeester van Tienen door het *tijdelijk bewind*. Zijn aanstelling werd op 9 oktober bevestigd op vraag van de twee compagnies Tiense vrijwilligers en een groot aantal inwoners. Bij de verkiezingen van 22 oktober 1830 werd hij verkozen tot de nieuwe burgemeester van Tienen.

20 december

De strijd was gestreden. De conferentie van Londen erkende de Belgische onafhankelijkheid. De overheid en ook het Tiens stadsbestuur vergaten hun dappere strijders niet en verleenden aan de gewonden en aan de families van de gesneuvelden financiële bijstand. Een som van 7.920 guldens werd ter beschikking gesteld en waarvan 2.399 guldens gestort werd door de welstellende inwoners van de stad.

5 juni 1832

De Belgische frank werd ingevoerd ter vervanging van de gulden.

In de stadsarchieven staat vermeldt dat volgende personen een pensioenbijdrage ontvingen:

Guillaume DE WYNANTS, die zijn linker hand had verloren in een gevecht te Lummel. 365 Fr.

Jerôme KERINGS, gewond te Walem. 450 Fr. Jean ROSIERS, gewond aan de Maastrichtse Poort. 450 Fr.

Joseph STRUYVEN, gewond te Tienen. 450 Fr. Aan de weduwe van Jean POFPE, die gedood werd te Walem.

365 Fr en aan de familie van Corneille STRUYVEN, gesneuveld te Meersem. 400 Fr. De weduwe van Léonard VANNOT, die dodelijk gekwetst werd te Tienen, ontving 200 Fr.

Hulde aan onze dappere strijders

Onze Tiense vrijwilligers hebben zich in de onafhankelijkheidsstrijd van ons land, in en buiten hun stad, moedig gedragen.

Om de herinnering aan de heugelijke dagen te vereeuwigen, liet de stad Tienen 250 zilveren medailles slaan. Die werden, uit dankbaarheid, aan de overlevende vrijwilligers geschonken, van wie een groot aantal reeds met het *IJzeren Kruis* vereerd waren.

Al de Tiense vrijwilligers hebben die zilveren medaille ontvangen tijdens een openbare raadszitting op de Grote Markt.

Beschrijving

Fig. 7

Vz: Boven: UNION ET FORCE

Eronder een lauriertak en een eiktak kruisgewijs geplaatst.

Vervolgens: MÉMORABLES / JOURNÉES / DES 23. 28. 7 BRE / ET 21. 8 BRE / 1830. / —

Kz: In een lauwerkrans: AUX BRAVES / VOLONTAIRES / TIRLEMONTAIS / DÉFENSEURS DE / LA PATRIE

Zilveren medaille met draagoog, Ø 23 mm - 5 g.

Variante: Dezelfde medaille, maar zonder draagoog in geelkoper, roodkoper (Ø 23 mm - 5 g) en tin (Ø 23 mm - 6 g).

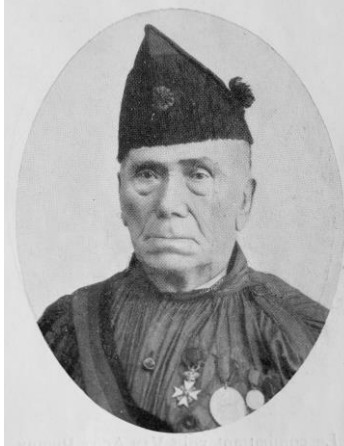

Fig. 8 – Philippe Uttebroeck

Fig. 9 – Jean Saboo

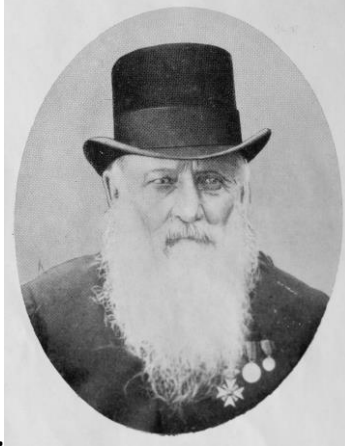

Fig. 10 - Pierre Van Acht

Het IJzeren Kruis

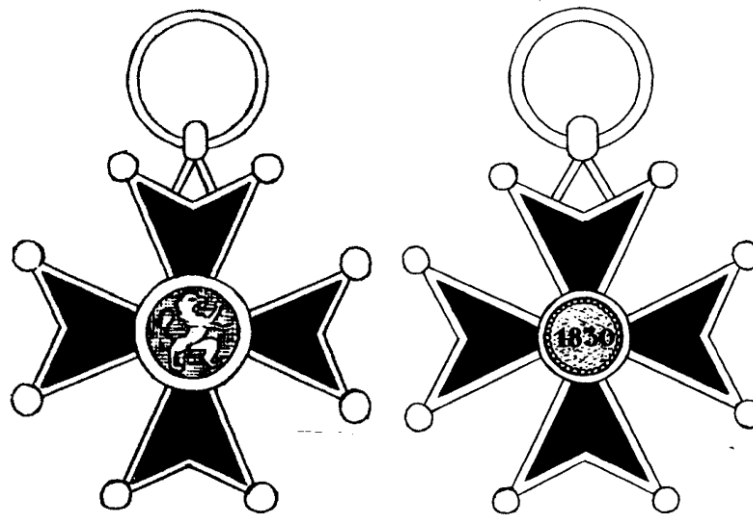

Fig. 11
Tekening A. Borné

Op 30 december 1833 bepaalt Leopold I dat er IJzeren Kruisen in twee klassen zullen zijn.

In een typisch Belgische regeling stelt de koning vast dat het *IJzeren Kruis Eerste Klasse* een gouden kruis zal zijn met een Belgische leeuw naar rechts in goud omringd door een gouden cirkel met een diameter van 9,5 mm. Op de keerzijde staat het jaartal 1830.

De vierarmig gouden kruisen, met een diameter van 30 mm, zijn gedeeltelijk van ijzer of van goud met op de armen bevestigde ijzeren plaatjes. Soms zijn de armen van het kruis ook van ebbenhout of in het vuur zwart verbrand hout vervaardigd.

Boven aan het kruis was een rood zijden lint van 31 mm met een smalle geel-zwart-gele zoom van 3 mm voorgeschreven. Het zou op de linkerborst gedragen moeten worden.

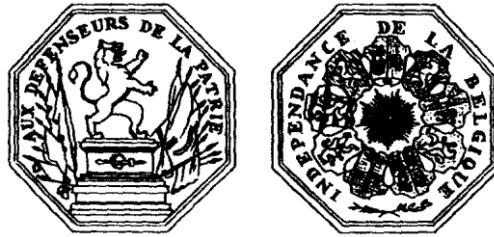

Fig. 12
Tekening A. Borné

Het *IJzeren Kruis der Tweede Klasse* is een achthoekige ijzeren medaille met een afbeelding van een leeuw op een voetstuk versierd met een scepter in een krans. Links en rechts staan vlaggen en daaromheen de woorden *AUX DÉFENSEURS DE LA PATRIE*. Onderaan de naam van de graveur *JOUVENEL F(ecit)*. Op de keerzijde staat het jaartal, 1830, van het oproer met daaromheen de wapens van negen provincies. Onderaan een palm en olijftak gekruist. 1833, ijzer en Ø 31 mm.

Variante: brons (15,13 gram), waarschijnlijk een proefslag.

Bron: VANDAMME L. *JOUVENEL, vader & zoon*, p. 44 en 45, Herent, Luc Vandamme, uitgever, 2011.

Alle gedecoreerde personen hebben deze medaille bij hun thuis ontvangen. Ze waren echter niet tevreden daar deze medailles ondraagbaar waren.

Variante: Er zijn medailles bekend met een later aangebrachte ring. Men mag dus opmaken dat men de medaille toch heeft gedragen.

De eretekens zouden zijn bestemd voor gewonde burgers, dappere strijders voor de nationale onafhankelijkheid en zij die opvallende diensten aan het land hebben bewezen, en dit tussen de periode van 25 augustus 1830 en 4 februari 1831.

Men reikte 1.835 kruisen en een onbekend aantal medailles uit.

Vanwege het gemor werden deze medailles door zilveren kruisen vervangen.

Het Koninklijke besluit van 22 augustus 1834 verving de *IJzeren medaille* door een *IJzeren Kruis Tweede Klasse*.

Het Koninklijke besluit van 21 februari 1835 annuleerde het *IJzeren Kruis Tweede Klasse*. De dragers ervan kregen de toelating de insignes te vervangen door een *IJzeren Kruis Eerste Klasse*.

Het *IJzeren Kruis* was de eerste Belgische onderscheiding die ook werkelijk aan Belgen werd verleend.

Fig. 13 -

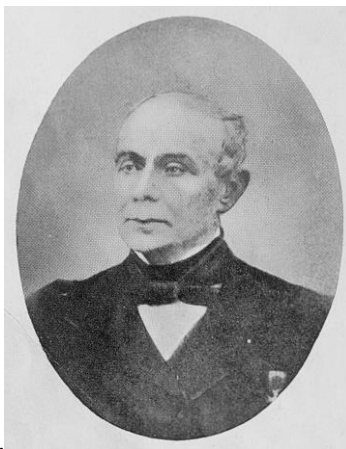

Fig. 14

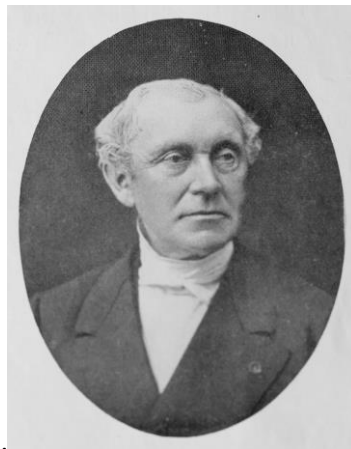

Fig. 15

Philippe Smets en Georges Van Acht, beide luitenant bij het Tiens vrijwilligers korps en Charles Pardon

Volgende personen werden voorgesteld voor buitengewone moed:

Kapitein Emmanuel PARIENS en Luitenant Mathieu BODSON.

Voor heldendaden verricht tijdens de aanval tegen de Hollanders op 23 en 28 september te Tienen en op de brug van Walem op 21 oktober:

Commandant N. FONCIER.

De kapiteins Patrice DE WAELHENS, Jean VAN ACHT en Guillaume VANCAUTHEM.

De luitenanten Auguste DESUCCA, Felix DEWAELHENS, Guillaume PUTZEYS, Philippe SMETS, François VAN AUTGAERDEN, Jean VANDERMEEREN en Henri WARNAU.

De vrijwilligers Emmanuel BONVALET, Louis BACKEN, Jacques BAEKEN, François DEWILDE, Jean HENNUS, Henri HUBERT, Jacques MEKERS, N. MERTENS, Charles MICHOTTE, Jean REYNAERTS, Marcel ROBIETS, Albert TRAPPENIERS, Guillaume VAN ACHT, Georges VAN ACHT (later luitenant) , Pierre VAN ACHT, Jacques VOUWÉ en Jean-Batiste WAGEMANS.

Het Herinneringskruis voor de Vrijwilligers van 1830 ingesteld op 20 april 1878

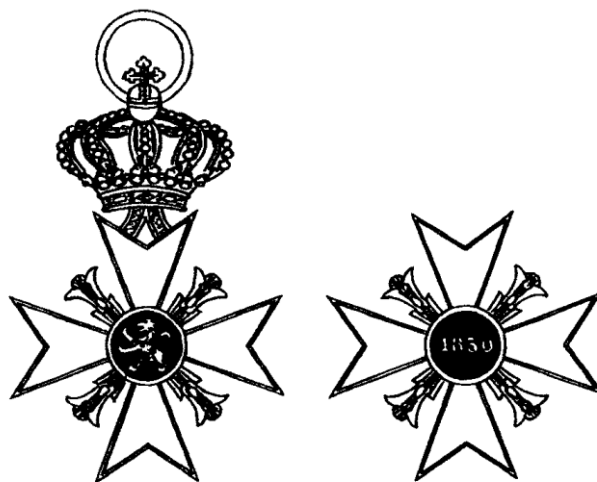

Fig.16
Tekening A. Borné.

Het vergulde, wit geëmailleerd kruis, met bovenaan een kroon, heeft een zwart geëmailleerd centraal medaillon met daarin, aan de voorzijde, de *Belgische Leeuw* en aan de achterzijde, het jaartal 1830.

Het Kruis werd gedragen aan een moiré lint van 35 mm breed, waarvan 27 mm zwart en een rand van 2 mm in geel en 2 mm in rood.

Dit Kruis, ingesteld op 20 april 1878, werd toegekend aan diegenen welke niet het *IJzeren Kruis* (uitgereikt aan gekwetsten of diegenen welke een daad van moed hadden gesteld) ontvingen en konden bewijzen als vrijwilliger te hebben deelgenomen aan de gevechten voor de onafhankelijkheid van België tussen 25 augustus 1830 en 4 februari 1831.

Op 29 april 1878 ontvingen achtendertig Tiense vrijwilligers, vele waren reeds overleden, dit ereteken:

Fig. 17 – Robert de Luesmans

Fig. 18 – Jacques Missorten

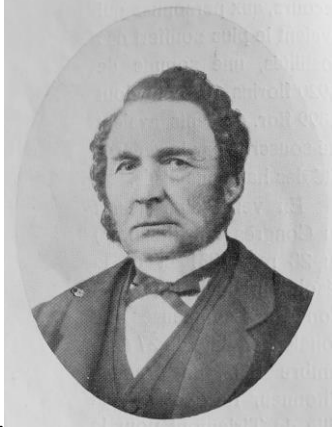

Fig. 19 - Alexandre Robyns

Fig. 20 – Mathieu Hion

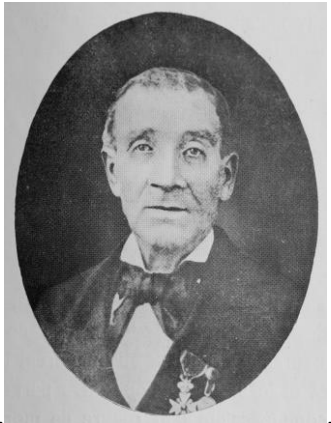

Fig. 21 – Jean Morren

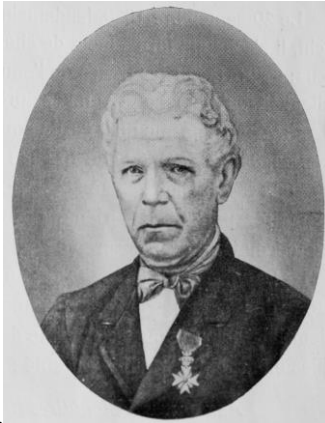

Fig. 22 – Dominique Laport

Louis BAKEN, J. BROUWERS, Pierre CONINCKX, Mathieu DEBROYE, Louis DEWAELEHEYN, Louis DROSSAERT, J.-B. ELAERTS, Pierre-Joseph HENDRICKX, Mathias HION, François JANSSENS, Paul-Joseph LAMBRECHTS, Dominique LAPORT, Luc LAPORT, Hubert MAES, Jean-Joseph MEURENS, Jacques MISSORTEN, Alexandre MORREN, Jean-Léonard MORREN, Pierre NAVEAU, Henri PEETERS, François POFFÉ, Dominique PONSARTS, Alexandre ROBEYNS, Jean-Batiste SABOO, Philippe SMETS, Hubert SMEYERS, Martin STEVENS, Jean STIELE, Jean-André STRUYVEN, Guillaume TAVERNIERS, Marcel TUERLINGS, Philippe UYTTEBROECK, Pierre VAN ACHT, Lambert VAN BAELEN, Pierre VAN BRUSSEL, Joseph VAN DAELEM, Jean-François VAN MEER, François VAN ROOSEBEKE.

Vermelden we nog dat volgende vrijwilligers niet in aanmerking kwamen om het *Herinneringskruis* te ontvangen wegens onvoldoende bewijsstukken:

Lambert COELST, Henri COENEN, Pierre COREMANS, Pierre CORNELIS, François LAPORT, Melchior LOYENS, Marcel ROBIETS, Gustave SMETS, Melchior UYTTEBROECK en Adrien VANDERMEULEN.

Epiloog

Zoals reeds vermeldt liet de stad Tienen 250 zilveren medailles slaan die aan de overlevende vrijwilligers werden geschonken.

In 1905, vijfenzeventig jaar na de plechtigheid, was echter bij geen enkel familielid van de Tiense vrijwilligers de zilveren medaille nog te vinden.

Van koning Leopold I hadden bijna allen het *Izeren Kruis* met het diploma 1830-1831 ontvangen. Daar dat ereteken door onze eerste vorst was geschonken, werd het doorgaans goed bewaard, terwijl aan de zilveren medaille van de stad minder belang werd gehecht, waardoor praktisch alle exemplaren verloren raakten. Inderdaad, toen men te Tienen in 1905 de vijfenzeventigste verjaardag van onze onafhankelijkheid vierde, zocht men tevergeefs naar de kleine zilveren medaille. J.B. Nijs had graag in zijn boek *Souvenir historiques des fêtes du 75me anniversaire de l'Indépendance Nationale à Tirlemont, les 5-6 et 7 août 1905* een afbeelding ervan gegeven. F. Dewit, directeur van de stedelijke tekenacademie, had ze eveneens graag geproduceerd op zijn prachtige kleurenaffiche (2 meter hoog bij 1 meter breed), die bij gelegenheid verscheen.

Heel het feestcomité zocht naar een exemplaar van de zilveren medaille bij de families van vrijwilligers, maar men vond er geen, zodat de afbeelding ervan ontbreekt, zowel in het boek van J.B. Nijs als op de affiche van F. Dewit. Op 24 mei 1939 ontving stadsarchivaris J. Wauters van kunstsmid A. Ponsaerts, uit de Hoegaardenstraat, enkele medailles en penningen voor het Tiens museum. Daaronder vond hij niet alleen de zo gezochte zilveren medaille *Union et Force*, maar ook het mooie *Izeren Kruis*.

Het exemplaar van de zilveren medaille zou toebehoord hebben aan huisschilder H. Duwaerts, die vrijwilliger geweest was in het Tiens korps dat tot het einde van de gebeurtenissen, in 1830 - 1831, op post was gebleven.

Nu, hedendaags, zijn er meerdere medailles gekend bij de verzamelaars en het Penningkabinet te Brussel.

II. Tienen, augustus 1905

75ste verjaardag van de onafhankelijkheid

HISTORIEK

Fig. 23

Het monument, van de Tiense vrijwilligers van 1830
(Foto: Pierre Degel)

Onder de verschillende feestelijkheden die de stad Tienen op 5, 6 en 7 augustus 1905 organiseerde, vermelden wij speciaal de inwijding van het monument ter nagedachtenis van de Tiense strijders van 1830. De Tiense federatie van oud-militairen, onder de leiding van hun voorzitter A. Dony, had eraan gedacht, uit erkentelijkheid, hulde te brengen aan hen die zich ingezet hadden voor het veroveren van onze onafhankelijkheid.

Fig. 24

De honderdvijf verenigingen vormden met hun vlaggen een erehaag

Vóór de legendarische *Boomkes*, een plantsoen van wilde kastanjes, staat het monument. Dit is het werk van de bekende beeldhouwer Joseph Lambeaux en werd op 6 augustus 1905 ingewijd. Honderdvijf verenigingen van Tienen en van buiten de stad waren op de plechtigheid aanwezig.

149

Ze werd ook bijgewoond door Minister van Binnenlandse Zaken, M. de Trooz, de vertegenwoordiger van de koning, Generaal Heimburger, talrijke vooraanstaanden, en de enige nog in leven zijnde Tiense vrijwilliger van 1830, Gustaaf Smets, die in dat jaar 94 werd.

Fig. 25

De heer G. Smets en de heer Franssen Politiecommissaris van Tienen

Fig. 26

Na de plechtigheid en het defilé van de verschillende federaties, werd door het stadsbestuur aan elke vereniging een medaille overhandigd.

Beschrijving:

Fig. 27

Vz: Boven: INAUGURATION DU / MONUMENT ÉLEVÉ AUX / COMBATTANTS DE / 1830

In het midden het gedenkteken, op een voetstuk met het wapen van de stad Tienen, stelt een vrijwilliger van 1830 voor. Hij werpt zich met ontbloot hoofd in het gevecht, met in zijn opgeheven rechterhand een sabel en in zijn linkerhand een geweer met bajonet.

Onderaan het voetstuk ligt de Belgische leeuw met nationale vlag. Onder de eerste trap zijn de initialen J. V. (J. Visé) aangebracht.

150

Kz: Boven: 6 AOUT / 1905

In het midden een wapenschild in een lauriertak, met het wapen van Tienen.

Onderaan rechts: VILLE DE / TIRLEMONT

Verzilverd brons met draagoog, 63 x 50 mm - 58 g. Slagaantal: 200 exemplaren.

Graveur/ atelier: J. Visé uit Molenbeek, naar een ontwerp van F. Dewit, directeur van de Tiense Tekenenacademie.

Fig. 28

Fig. 29

Fig. 30

Fig. 28- J.-B. Nijs ereafdelingshoofd bij de Belgische Spoorwegen

Fig. 29 - Adrien Dony schepen van de stad Tienen en later burgemeester

Fig. 30 - F. Dewit, directeur van de Tiense Tekenacademie

Lijst met de namen van de honderd en vijf verenigingen:

1. L'Union.	54. Het verguld IJzer.
2. Guillaume Tell.	55. De Struyver.
3. La Renaissance.	56. De Gulden Hof.
4. St-Barthélemy.	57. IJver en Broedermin.
5. St-Georges.	58. De Opdracht.
6. De Broederliefde.	59. De Belgische Schutters.
7. De Vlaamsche Schutters.	60. Thiensche Schutters.
8. Jeanne d'Arc.	61. Het vast Gedacht.
9. Zucht naar Vooruigang.	62. De flinke Arm.
10. St-Dionysius.	63. De Moespik.
11. Royale amis réunis.	64. De lastige Burgers.
12. De goede Hoop.	65. De Jongen Leeuwen.
13. La bonne Volonté.	66. Het gekroond Schietijzer.
14. St. Paul.	67. De standvastige Vrienden.
15. La Chaîne d'Or.	68. De Voortkomende Struyvers.
16. St. Denis.	69. De Brouwersvrienden.
17. St. Pierre.	70. Het Edel Struyfspel.
18. De Vrijheid.	71. Het goed Gedrag Poffé.
19. De Schutterskring.	72. De lustige Struyvers.
20. Vlaamse Schutters Laermans.	73. St. Denis Rudolfs.
21. De Verenigde Werklieden.	74. De Standvastigheid Stryckmans
22. De Belgische Schutters.	75. De Standvastige Vrienden.
23. Le Progrès.	76. De Lichte Arm.
24. Vlaamse Schutters Struyven.	77. Le bras de Fer.
25. De Scherpschutters.	78. De vergulde Bal.
26. De Eendracht.	79. De ware Vrienden.
27. Vol Moed.	80. La Boule de Fer.
28. Soc. Royale des Sauveteurs de Belgique.	81. De Edele Bal.
29. Help U Zelve.	82. Snelle Bil.
30. Union fraternelle Tirlemontoise.	83. De gouden Bil.
31. De Christene Broeders.	84. De zilveren Bil.
32. De Vooruitziende Vrouwen.	85. De Edelen Bil.
33. De Verenigde Wezen.	86. Pikvogel.
34. De Schrijnwerkersbond.	87. St. Theobaldus.
35. Hoop en Vooruitzicht.	88. Le Phénix.
36. Alliance des Employés.	89. De Gelukzoekers.
37. La Populaire Tirlemontoise.	90. De Broederlijke Pijl.
38. De Vlaamsche Zonen.	91. Vrije Schutters.
39. Hagelands Weergalm.	92. De Handpijl.
40. Les Parisiens.	93. De gulden Pijl.
41. Facteurs réunis.	94. De stalen Handpijl.
42. Kunst en Vermaak.	95. De kloekmoedige Handpijl.
43. Heidebloem.	96. De Saxoen canarievogel.
44. Vermaak na Arbeid.	97. De jonge Liefhebbers.
45. Het Davidsfonds.	98. Het paradijs der Vinken.
46. De Toekomst.	99. Le joyeux Chant de Pinsons.
47. De Gilde der Lederbewerkeren.	100. De Verenigde Vinkers.
48. Peter Benoit Kring.	101. De beroemde Vink.
49. De Fontein.	102. De Vrolijke Vinkenliefhebbers.
50. Vrede en Vermaak.	103. Les vrais Pinsonniers.
51. De goede Werken.	104. Les vieux Jours.
52. Het goed Gedrag Dewever.	105. Het Davidsfonds II
53. Doe uw best.	

Een paar verenigingen zijn nog altijd actief zoals: *De Heidebloem* (toneel en zang), *La Chaîne d'Or* en *Guillaume Tell* (Balboogmaatschappijen), *Het Edel Struyfspel* (struisspel) en *Het Davidsfonds* (cultuurnetwerk).

Groene Jef

In de jaren '70 was het monument, door de verwerking, zo groen geworden, dat de volksmond sprak van *Groene Jef* of *De Groene*. In 2012 werden de meeste monumenten in Tienen gerestaureerd en staat onze *Jef* er weer terug in zijn oorspronkelijke staat bij.

Een herdenkingsmonument in Brussel voor al de gesneuvelden van 1830

Op 2 oktober 1830 werden al de gesneuvelden van de Septemberrevolutie samengebracht op het Sint-Michielplein in Brussel en er begraven; de naam van het plein werd veranderd in Martelarenplein.

Er werd een herdenkingsmonument opgericht ter nagedachtenis van deze helden. Het bevat zevenentwintig platen, waarvan er zesentwintig dienst doen om de naam en geboorteplaats van iedere gesneuvelde te vermelden. In totaal werden er 466 namen weerhouden.

Op het stadsarchief van Brussel wordt een register bewaard waarin al de gekwetsten en gesneuvelden van 1830 worden vermeld. Het bevat alle mogelijke inlichtingen over hun burgerlijke staat en soort van kwetsuren. Het werd er gedeponereerd op 30 april 1862 onder het nummer 3528.

Wij gingen op zoek naar onze Tiense vrijwilligers en vonden de namen van Jean POFTE (gesneuveld in Walem), Jean REYNAERTS en Leonard VANNOT (gesneuveld in Bergen), Henri STERKENDRIES uit Bost, (op de gedenkplaat staat Hoegaarden) en Henri FICQ uit Boutersem (gesneuveld in Tienen). De naam van Louis-Pierre LEBRUIN, werd niet weerhouden; nochtans was deze moedige strijder een Tiense vrijwilliger die sneuvelde te Meerssen, samen met onderofficier Corneille STRUYVEN.

Deze namen werden eveneens gegraveerd op de achterzijde van het monument dat staat op de Grote Markt in Tienen. Tot mijn verrassing vond ik ook een naamgenoot, Jean Baptist DEGEL. Hij was woonachtig te Brussel, 40 jaar, gehuwd en vader van drie kinderen. Hij sneuvelde in Brussel op 25 september 1830. Misschien is hij nog wel een ver familielid.

III. Numismatica Tienen brengt hulde aan de Tiense vrijwilligers van 1830

Ter gelegenheid van 35 jaar tijdschrift *Echo Numismatica Tienen* in 2004 liet Numismatica een mooie bronzen plakket slaan.

Fig. 31

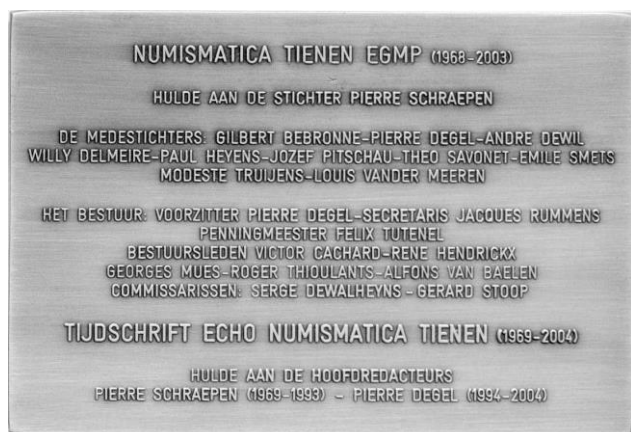

Fig. 32

Vz. Bovenaan: TIENEN / September 1830

Onderaan: NUMISMATICA TIENEN EGMP 1968 – 2003

In het midden: Een zicht van de Grote Markt van Tienen tijdens de septemberdagen van 1830.

De Tienenaars verzamelen hun boterpotten om op de vesten te plaatsen en zo de Hollanders te misleiden.

De Hollanders dachten dat de stad met kanonnen zwaar verstrekt was en dropen verschrikt af naar Leuven.

Rechts het Stadhuis met renaissancegevel voor de verbouwing.

(Naamloze lithografie).

Kz. Tekst in 13 lijnen:

NUMISMATICA TIENEN EGMP (1968 – 2004)

HULDE AAN DE STICHTER PIERRE SCHRAEPEN / DE MEDESTICHTERS: GILBERT BEBRONNE – PIERRE DEGEL – ANDRE DEWIL / WILLY DELMAIRE – PAUL HEYENS – JOZEF PITSCHAU – THEO SAVONET – EMILE SMETS / MODESTE TRUIJENS – LOUIS VANDER MEEREN

HET BESTUUR: VOORZITTER PIERRE DEGEL – SECRETARIS JACQUES RUMMENS / PENNINGMEESTER FELIX TUTENEL / BESTUURSLEDEN VICTOR CACHARD – RENE HENDRICKX / GEORGES MUES – ROGER THIOULANTS – ALFONS VAN BAELEN / COMMISSARISSEN SERGE DEWALHEYNS – GERARD STOOP

TIJDSCHRIFT ECHO NUMISMATICA TIENEN (1969 – 2004)

HULDE AAN DE HOOFDREDACTEURS / PIERRE SCHRAEPEN (1969 – 1993) – PIERRE DEGEL (1994 – 2004)

Gepatineerd brons 96 x 66 mm – 190 g – 32 ex.

Gepatineerd brons vz. 96 x 66 mm – 190 g – 102 ex. *

Verguld brons vz. 96 x 66 mm – 190 g – 12 ex. *

Graveur: Paul Huybrechts - Atelier: Paul Huybrechts, Herent. Alle plaketten zijn genummerd. *Met blanco keerzijde, deze plaketten werden uitgereikt bij diverse gelegenheden met een individueel aangepaste gegraveerde tekst op de keerzijde, zoals laureaten van de Tweejaarlijkse Ereprijs Numismatica Tienen, auteurs van het tijdschrift Echo Numismatica, enz.

123

Nawoord

De list met de Tiense boterpotten

De toenmalige gemeentesecretaris, *Jean-Albert Pardon*, heeft de evenementen van 28 september 1830 opgetekend in het register der *Beslissingen van het College van Burgemeester en Schepenen van de stad Tienen periode 1.1.1827 – 29.9.1830* en nergens is er sprake van boterpotten. In Tienen is er geen enkel officieel document daarover te vinden.

Anderzijds heeft *Leo Van Neck* de legende wel vermeld in zijn boek *1830 GEÏLLUSTREERD – Vóór, gedurende en na de Omwenteling*, Brussel, 1903, op p. 96: Onder de afbeelding van de naamloze lithografie, uitgegeven door *Etablissements Jean Malvaux S.A.* Brussel, staat het volgende:

DE KANONSTUKKEN VAN THIENEN. De inwoners verzamelden eene groote hoeveelheid boterpotten en brachten die op de vestingen; die list verspreidde den schrik onder de Hollanders en zij dorsten het beleg niet aanvangen.

Verder in de tekst: *Den 23sten September werden de Hollanders te Leuven teruggedreven en zij wilden te Thienen kantoneeren. Ten gevolge der weigering van de inwoners, moesten zij, langs Vissenaeken, Sint-Truiden bereiken.*

Wie was Leo Van Neck?

Hij was rechtsgeleerde, advocaat te Brussel, bestuurder van het dagblad *Le France Tireur*, Syndicus van de *Vereniging van de Periodieke Pers* en secretaris van de *Koninklijke Officierenbond van de Belgische Burgerwacht*. Van 1902 gaf hij in gans het land voordrachten met lichttekeningen over de *Gebeurtenissen van 1830*.

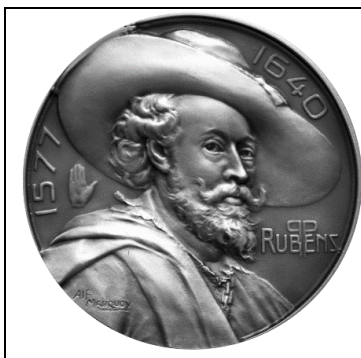

Deze tekeningen werden eveneens gebruikt voor zijn boek dat vertaald werd in het Nederlands door Gustaaf Tribout van de *Drukkerij V. Verteneuil & L. Desmet* te Brussel in 1903.

De Tienenaars, vooral de ouderen, kennen allemaal de legende van *de list met de boterpotten* en vertellen dan ook graag het verhaal verder aan hun kleinkinderen.

Bibliografie

- BORNÉ A.-CH. *Distinctions Honorifiques de la Belgique 1830 – 1985*, Bruxelles, 1985, p. 98-103.
- CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS, *Liste des pièces composant la collection numismatique au 30 juin 1930*, p. 159, Bruxelles, 1930.
- DEGEL P., *De Tiense vrijwilligers van 1830 in de geschiedenis en de numismatiek*, in *Miscellanea Numismatica*, p. 93-100, Tienen, 1978.
- DEGEL P., *Plaket met een zicht van de Grote Markt van Tienen*, in het maandelijks tijdschrift *Echo Numismatica Tienen*, december, p. 2, Tienen, 2004.
- DEGEL P., *35 jaar Tijdschrift Echo Numismatica Tienen*, in *De Muntklapper*, het driemaandelijks tijdschrift van het Europees Genootschap voor Munt – en Penningkunde, april-mei-juni, p. 13-16, Sint-Katelijne Waver, 2005.
- DEGEL P., *35 jaar Tijdschrift Echo Numismatica Tienen in 2004*, in het Jaarboek Europees Genootschap voor Munt – en Penningkunde, p. 112 en 113, Aalst, 2010.
- DEGEL P. & TOMAS S. *Catalogus van de Tiense Penningen, Medailles en Zegelmatrijzen*, p. 30, Tienen, 1984.
- GUIOTH J., *Histoire numismatique de la Révolutionnaire Belge*, p.40 et 41, pl. IV n° 32, Hasselt, 1844.
- KEMPENEERS P., *Aren lezen aan de Gete*, p. 71 en p. 75, Tienen, 1975.
- KEMPENEERS P., *Tienen in vroegere tijden*, p. 108 en p. 109, Tienen, 1984.
- KEMPENEERS P., *Tienen in verbeelding*, p. 124, Tienen, 1986.
- LALOIRE E., *Souvenirs numismatiques des fêtes jubilaires de 1905*, p.34 et 35, pl. n° 25, Bruxelles, 1907.
- LECOCK L., *De Hanemannen van Grimde*, p.101-103, Tienen, 1995.
- NIJS J.B., *Souvenir historiques des fêtes du 75me anniversaire de l'Indépendance Nationale à Tirlemont, les 5-6 et 7 août 1905*, p. 13, p. 27, 28 et 29, Tirlemont, 1907.
- QUINOT H., *Décorations Belges et Congolaises*, p.86 et 87, Bruxelles, 3e édition, Auteur – Editeur, 1946.
- TOURNEUR V., *Catalogue des médailles du Royaume de Belgique, tombe premier (1830 - 1847)*, p. 29 et 30, Bruxelles, Ch. Dupriez éditeur, 1911.
- VANDAMME L. *JOUVENEL, vader & zoon*, p. 44 en 45, Herent, Luc Vandamme, uitgever, 2011.
- VAN HEESCH J., *Revolutie in België - Penningen en draagtekens van de Belgische revolutie (1830)*, p. 11, Koninklijke Bibliotheek van België, Brussel, 2005.
- VAN HOOREBEKE P., *175 jaar Leopoldsorde & de Belgische Nationale Orden*, Koninklijk Legermuseum Brussel, 2007, p.76.
- VAN NECK L., *1830 - Geïllustreerd – Vóór, gedurende en na de Omwenteling*, p. 51, p. 96 en p. 103, Brussel, 1903.
- WOUTERS A., *Géographie des communes belges: Canton de Tirlemont*.

DE MEDAILLES VAN HET BESTENDIG MUZIEKFESTIVAL VAN ANTWERPEN 1885 -2004

Ludo Hulsmans
Luc Vandamme

GRATIS TE VERKRIJGEN VOOR DE LEDEN
Mits storting van 6€ voor de verzending- en verpakkingskosten
BE30 7512 0356 1311
BIC AXABBE22

**PORTRETMEDAILLES UIT DE VERZAMELING VAN
ROBERT BLANSAER.¹
Deel III**

Dr. STAUTEMAS Gabriël

ROGGEMANN Jean

P 16

*Bouvier P - z.d. - atelier niet vermeld.
Geslagen in wit metaal na reductie van het model tot Ø 25 mm.
Schaal 2:1*

125

- Voorzijde:** Buste in vooraanzicht. Langs de rand boven: Jean Roggemann. Rechts ter hoogte van de hals P.
Bouvier.
- Keerzijde:** Variant A: Langs de rand 'Centrale des ouvriers textiles de Belgique' en in het veld 'Section / regionale / Vervietoise'
Variant B: Langs de rand 'Centrale Syndicale Vervietoise' en in het veld 'Hommage / de la'
- Rand:** effen met draaog en draagring

¹ Robert Blansaer is een Gentse verzamelaar van numismatische voorwerpen in verband met de socialistische beweging.

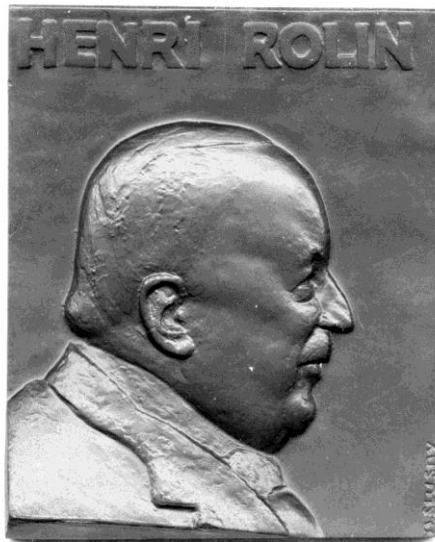

ROLIN Henri

Rolin Henri was hoogleraar en doctor in de rechten aan de VUB.

Tijdens W.O. II was hij staatssecretaris van de regering in ballingschap in Londen geleid door premier Pierlot. Van 1932 tot 1968 was hij gecoöpteerd senator voor de BSP en Senaatsvoorzitter van 1947 tot 1949. In 1942 werd hij onder staatssecretaris voor landsverdediging en in 1946 Minister van Justitie. Hij werd in 1939 geadeld met de titel van baron. Echtgenoot van Marguerite Kerckx.

P 17-01

Nicole Slusny-Vereycken – 1974 – Fonson.

Geslagen in gepatineerd brons na reductie van het model tot 71 x 58 mm.

126

Voorzijde: Naar rechts gekeerde buste in profiel. In de rechter benedenhoek N. Slusny.
Keerzijde: effen.
Rand: Fisch-Fonson.

Bibliografie

Nicolas de Streel, Baudouin de Theux & Luc Vandamme, *Portretten van de Belgische adel op medailles sinds 1830 tot op heden*, Herent, 2014, p. 210/211.

PAULETTE VERDOOT, EEN BALLERINA, EEN MEDAILLE, EEN DRAMA en PAULETTE VERDOOT EN EGYPTE

Marcel M. Celis
 Eugène Warmenbol

PRIJS VOOR DE LEDEN 10€
 PRIJS VOOR NIET LEDEN 19,5€

Mits 3€ voor de verzending- en verpakingskosten

BE30 7512 0356 1311
 BIC AXABBE22

SPAAK Henri

Spaak Paul-Henri (Schaarbeek 1899 – Eigenbrakel 1972) studeerde rechten te Brussel en werd in 1920 lid van de Belgische Socialistische Partij. Hij zetelde als socialistisch volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Brussel van 1932 tot 1957 en van 1961 tot 1966. Hij was 24 jaar minister in veertien verschillende regeringen (waarvan 22 jaar minister van Buitenlandse zaken), drie maal premier, voorzitter van de eerste algemene vergadering van de Verenigde Naties, vier jaar secretaris van de Navo en nog vier jaar burgemeester van Sint Gillis. Hij speelde een essentiële rol bij de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap in 1957. Ook de Benelux komt er mede op zijn initiatief. Naast zijn politieke activiteiten was hij ook literair actief. Sins 1945 was hij verkozen tot lid van de Académie royale de langue et de littérature françaises de Belgique.

P 18-01

Voorzijde

Georges-André Brunet² - 1972 - Fisch.

Geslagen in verzilverd brons na reductie van het model tot Ø 80 mm.
Deze 'epreuve artiste' heeft met de niet afgedraaide ring een Ø 95 mm.

Voorzijde: ¾ naar rechts gekeerde buste met op de halsafsnode G. A. Brunet.

Keerzijde: 'L'avenir / appartient, je / n'en doute pas, aux / grandes communautés / humaines'
Paul-Henri Spaak / 1899 – 1972

Rand: versie A: niet afgedraaide rand met daarin de vermelding 'Epreuve d'artiste' tussen atelier stempel en Fisch.

² Brunet Georges-André: Brussel 1902 - 1986

Keerzijde

P 18-02

128

Georges-André Brunet - 1972 - Fisch.

Geslagen in brons na reductie van het model tot Ø 80 mm.

- Voorzijde:** $\frac{3}{4}$ naar rechts gekeerde buste met op de halsafsneede G.A.Brunet.
Keerzijde: 'L'avenir / appartient, je / n'en doute pas, aux / grandes communautés / humaines'
 Paul-Henri Spaak / 1899 – 1972
Rand: Versie B: Fisch

P 18-03

*René Cliquet³ - 1973 - Fonson.
Geslagen in brons na reductie van het model tot Ø 70 mm.*

Voorzijde: ¾ naar links gekeerd hoofd met in de halsafsnede R. Cliquet.
Keerzijde: Paul-Henri / Spaak – 1899 – 1972.
Rand: Fonson.

P 18-04

*René Cliquet - 1973 - Fonson.
Geslagen in zilver na reductie van het model tot Ø 50 mm.*

Voor- en Keerzijde: zie P 18-03
Rand: Fonson, zilvermerk 950

Nota van de redactie : Deze medaille werd ook uitgevoerd in verguld brons.

³ Cliquet René: Brussel 1899 - 1977

SPITAELS Guy

Spitaels Guy (Aat 1931) behaalde aan de Universit  Catholique de Louvain het diploma doctor in de rechten (1955) en licentiaat in de politieke en sociale wetenschappen (1957). Hij werd vrijmetselaar en stapte over naar de Universit  Libre de Bruxelles waar hij een academische carrière uitbouwde (van 1958 tot 1968: directeur van het Solvay instituut voor sociologie aan de ULB en van 1966 tot 1971 hoogleraar aan de ULB) en is tot op heden ereprofessor van de ULB.

Daarnaast doorliep hij een indrukwekkende politieke carrière. Begin van de jaren '60 sloot hij zich aan bij de P.S., werd senator in 1974, burgemeester van Aat in 1977 en minister van Arbeid. In 1979 werd hij vice premier tot 1981. Nadat de PS in 1981 in de oppositie belandde werd hij partijvoorzitter. In 1983 kreeg hij de eretitel 'Minister van Staat'. Na de parlementsverkiezingen van 1987 kreeg de partij meer dan 40% van de Franstalige stemmen, werd oppermachtig en gold Spitaels als onaantastbaar: 'Dieu'. Vanaf de jaren '90 werd hij geconfronteerd met beschuldigingen naar corruptie bij de PS.. 1997 luidde het einde in van Spitaels' politieke carrière.

In zijn socialisme was Spitaels veeleer pragmatisch en opportunistisch dan doctrinair. Hij was sterk beïnvloed door het Waals regionalisme en anti-flamingant. Hij stond bekend om zijn koele en berekende stijl met korte uitspraken en uitdrukkingsloze houding wat de commentatoren omschreven als 'de sfinx'.

Medailleur en atelier niet vermeld – z.d.
Geslagen in metaal met \varnothing 32 mm.

- Voorzijde:** Buste in vooraanzicht. Onderaan 'Guy Spitaels'
Keerzijde: 'Ath / 10 ans / de Mayorat / 1977 – 1987'
Rand: effen met draaigoog en sleutelhanger.

STEVAERT Steve

Stevaert Steve (Robert Jos) (Rijkhoven 1954 – Hasselt 2015) studeerde in 1972 af aan de Hogere Hotelschool en werd cafébaas. Eens de zaak goed draaide liet hij de uitbating aan derden over, behield het eigendomsrecht en startte een andere zaak. Hij werd door Willy Claes in de lokale en later in de nationale politiek geïntroduceerd en doorliep een ganse carrière als Vlaams politicus van de Socialistische Partij Anders (sp.a).

1985-1995: gedeputeerde van de provincie Limburg.

1995-2005: burgemeester van Hasselt.

1995-1998: Vlaams Volksvertegenwoordiger.

1998-2003: viceminister -president van de Vlaamse regering en Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare werken en Ruimtelijke ordening, nadien vervangen door Energie.

2003-2005: voorzitter van de sp.a en Vlaams volksvertegenwoordiger.

2004: benoemd tot minister van Staat.

2005-2009: Gouverneur van de provincie Limburg.

Nadien verliet hij de politiek om een betrekking in de financiële wereld te ambiëren.

P 20-01

William Goole - 1999 - Hasselt-tin.
Gegoten in tin met \varnothing 87,5 mm.

- Voorzijde:** In een verhoogde rand: 'Koninklijk Feestcomite Hasselt 1999 – Orde van den Hesseliër'. In het veld de buste in vooraanzicht met links een autobus afgebeeld en rechts een bomenrij. Op de linker jasrevers 'Steve Stevaert' en in de linker hemdkraag het monogram 'WG'.
- Keerzijde:** effen.
- Rand:** effen met bovenaan twee draagogen waardoor een draagkoord loopt.

VAN BEVEREN Edmond

Van Beveren Edmond (Gent 1852 – 1897) is met zijn talent van vurig redenaar en uitstekende organisator één van de bouwers van het Belgisch Socialisme.

Hij gaat op dertienjarige leeftijd als bediende in een vlasspinnerij werken, maar het kantoorleven bevalt hem niet en wordt huisschilder zoals zijn vader. Via avondlessen bekwaamt hij zich in industriële vormgeving en talen. Hij blijft gans zijn leven voor eigen rekening werken en baat samen met zijn vrouw een verfwinkel uit. In 1895 behaalde hij zijn enig politiek mandaat: gemeenteraadslid te Gent. Maar gans zijn leven was hij de bezieler van de sociale strijd van het proletariaat, als organisator nam hij zowat aan alle bijeenkomsten en congressen deel. In Gent was hij het gezicht van de 'Vooruit' en de coöperatieve.

P 21-01

Gegoten in brons, hoogte 350 mm. op een voetstuk 100 x 100 mm

132

Opschrift: EDM Van Beveren, vader der Sociaal Democratische inrichting der werklieden
18 – Te Gent – 97

Beeldhouwer: P. Varewyk

Atelier: niet vermeld.

P 21-02

G. Couvreur. - z.d. - atelier niet vermeld.
Gegoten plaket 220 x 155 mm.

- Voorzijde:** De buste van Edmond Van Beveren (links) kijkt naar de buste van Eduard Anseele (rechts), beide in profiel uitgebeeld met op de achtergrond een kluwen van vaandels en het silhouet van het Gentse belford. In de afsnede: 'Ter gelegenheid / der inhuldiging / A l'occasion / de l'inauguration/ van het – du / monument E.J. VAN BEVEREN.//
Gent – Gand / 25 – 26 / Juli – Juillet / 1926 // En de 70ste / verjaring/ et du 70me / anniversaire / van – de / ANSEELE.
- Keerzijde:** Blanco.
- Rand:** effen.

VANDERVELDE Emile

Vandervelde Emiel (Elsene 1866 1938) studeerde rechten aan de Vrije Universiteit van Brussel en werd er professor benoemd. In 1885 trad hij toe tot de Belgische Werkliedenpartij en werd de onbetwistbare 'patron'. Hij bleef vasthouden aan de marxistische leerstellingen volgens dewelke de maatschappij in twee noodzakelijk vijandige klassen is ingedeeld en de organisatie van de partij moest gebeuren op het terrein van de klassenstrijd. Hij begon zijn parlementaire loopbaan in 1894, was minister van Staat vanaf 1914 en van 1918 tot 1921 minister van Justitie. Hij zorgde voor een huishuurwet, een Wet inzake het Gebruik van Alcohol, en voor hervormingen in het gevangeniswezen. In 1919 introduceerde hij samen met de liberaal Paul Hymans en de katholiek Charles de Broqueville het algemeen stemrecht en de leerplicht. Van 1925 tot 1927 was hij minister van Buitenlandse zaken.

P 22-01

Dolf Ledel⁴ - 1935 - Fonson.

Geslagen in verzilverd brons na reductie van het model tot 84 x 67,5 mm.

⁴ Ledel Dolf: Schaarbeek 1893 – Neuville 1976

- Voorzijde:** Hoofd naar links in profiel. Op de afsnede 'Emile / Vandervelde'
Bovenaan rechts Dolf Ledel / 35
- Keerzijde:** Variant A: President du P.O.B. / Ministre d'Etat / Vice President / du / Conseil des
Ministres / Ancien / Ministre / de la Justice / des Affaires / Etrangères /
Ancien President / du / L.O.S. / Professeur U.L.B.
Variant B: Homme d'Etat / Socialiste / 1866-1935
Variant C: Homme d'Etat / Socialiste / 1866-1935 / Anderlecht / 15 novembre 1953
- Rand:** effen

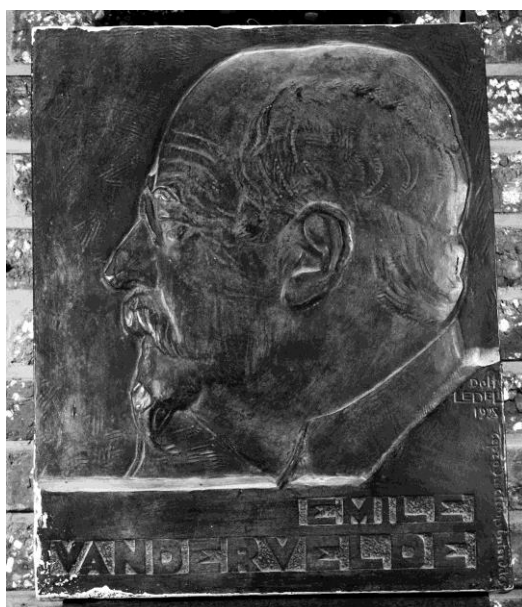
Bibliografie

Luc Vandamme, *Dolf Ledel, filantroop en vrijmetselaar*, Herent, n° 20, p. 40/41.

134

P 22-02

Gepatineerde plaaster 480 x 380 mm.

- Voorzijde:** Hoofd in profiel naar links. In de afsnede Emile Vandervelde. Rechts onder de kraag Dolf Ledel 1928.

VAN ACKER Achille

Van Acker Achiel (Brugge 1898 – 1975) verliet op de leeftijd van 10 jaar de school om bij zijn vader te werken, maar door avondles en zelfstudie schoolde hij zich bij en verwierf de titel doctor honoris causa aan de universiteit van Rijsel. Naast zijn politieke interesse was hij ook literair actief (verzen en proza) en had een zwak voor volkskunde (verzamelde duizenden uitdrukkingen en zegswijzen).

In 1926 werd hij BWP-gemeenteraadslid te Brugge en in 1927 volksvertegenwoordiger. In 1929 werd hij als vrijmetselaar in de werkplaats van de Brugse loge 'La Flandre van het Grootoosten van België' opgenomen. Vanaf 1941 nam hij het voortouw in de reorganisatie van de Socialistische Beweging. Na de Tweede Wereldoorlog bouwde Van Acker een indrukwekkende politieke loopbaan uit, viermaal premier van België, Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, van Volksgezondheid, van Verkeerswezen en van Steenkool. Van 1961 tot 1974 was hij voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Hij werd benoemd tot Minister van Staat in 1958. Hij wordt vooral aanzien als 'vader van de sociale zekerheid'.

P 23-01

Dolf Ledel - 1968 - Fonson.

Geslagen in brons na reductie van het model tot Ø 70 mm.

- Voorzijde:** Langs de rand links 'Achille Van Acker' en langs de rand rechts 'dolf Ledel 68'
In het veld buste $\frac{3}{4}$ naar links gekeerd.
- Keerzijde:** Rondom langs de rand 'De kamer van Volksvertegenwoordigers – La Chambre des Representants'. In het veld 'Aan (leeuw) A / Achille Van Acker / 1927 – 1967'
- Rand:** Fonson

Bibliografie

Luc Vandamme, *Dolf Ledel, filantroop & vrijmetselaar*, Herent, n° 81, p. 136/138.

DE GRAAF DIE GEEN GRAAF WAS MAURICE MAETERLINCK

**Willy Ferket
Luc Vandamme**

Maurice Polydore Marie Bernard Maeterlinck werd geboren te Gent op 29 augustus 1862. Zijn ouders waren welgestelde burgers en hij kon dus rechten studeren aan de universiteit van Gent alwaar hij in 1885 doctoreerde. Zijn stage loopt hij bij Picard, die een leidende figuur is in zowel de beeldende kunst, de literatuur en de politiek. Kreeg hij bij zijn stage meester de microbe voor de literatuur te pakken? Als jong advocaat pleitte hij zijn zaken in het Nederlands wat voor die tijd zeer ongewoon was. Hij bezocht Parijs, werd verliefd op de stad en in 1896 vestigde hij zich in Parijs om zijn droom, een groot schrijver worden, waar te maken.

In 1889 had hij zijn eerste roman geschreven *La Princesse Maleine* waarvoor hij in 1911 de Nobelprijs ontving. En omdat hij helemaal niet van officiële aangelegenheden hield, wou hij zijn prijs niet ophalen, hij meldde zich ziek. Om niet in affronten te vallen ging de Belgische ambassadeur in Zweden, Charles Wauters, dan maar zijn prijs ophalen.

In 1894 ontmoet hij Georgette Leblanc¹, een operazangeres, werd smoorverliefd en ging met haar samenwonen tot in 1919. Dan verlaat hij Georgette voor de 30 jaar jongere Renée Dahon.

In 1920 wordt hij lid van de pas opgerichte *Académie royale de langue et de littérature françaises de Belgique*. En in 1932 wordt hij door koning Albert I geadeld met de titel van graaf. Titel die hij echter nooit gaat ophalen en dus weigert. Maeterlinck heeft dus nooit de titel van graaf gedragen! Een jaar voor zijn dood ontvangt hij van de *Académie française* de *Prix de langue française*.

136

Vz. · ARMANVS IOAN · CARD · DE RICHELIEV · (rondom langs de rand)
De buste van kardinaal Richelieu naar rechts.
Getekend onder de buste: · I WARIN ·

Kz. ACADÉMIE FRANÇAISE / PRIX DE LA LANGUE FRANÇAISE / MAURICE MAETERLINCK / 1948 (tekst in het veld)^o

1948, 70 mm, goud.

Ter zijner eer werden enkele mooie medailles geslagen.

Foto Willy Ferket

Vz. MAURICE (links langs de rand) / MAETERLINCK (rechts langs de rand)
Zijn buste in vooraanzicht. Getekend op de linkerschouder: A.WANSART

Kz. GALA / DE LA / PRESSE / NONNA VANNA / M. (plaats voor een naam) / 16 JANV.
1950

1950, Fisch, 70 mm, brons.

137

Foto Willy Ferket

Vz. MAURICE (links langs de rand) / MAETERLINCK (rechts langs de rand) / 1862_1949 (langs de rand
onder de
halsafsneede)

Zijn hoofd naar rechts. Getekend links in de hals: L. Lafaye

Kz. LE GRAND SECRET (bovenaan links langs de rand) / LA VIE DES ABEILLES / DES FOURMIS DES TERMITES (links onderaan langs de rand) / L'OISEAU BLEU ... / PELLEAS ET MELISANDE · LES AVEUGLES / LES SERRRES

CHAUDES · LA PRINCESSE MALEINE (rechts langs de rand in drie lijnen)

Onderaan links langs de rand en rij van vijf termieten en in het veld een evocatie van enkele van de titels van zijn boeken met o.a. vijf sterren, de blauwe vogel, verticale lijnen tralies voorstellend en een ineengedraaid doek.

1949, 70 mm, brons.

Foto Collectie Huguette Taymans

Vz. MAETERLINCK / 1931 (bovenaan / en haut au bord)

Zijn buste naar rechts / Son buste à droite.

Getekend onder de buste met / Signé sous son buste avec : BEETZ CHARPENTIER en rechts van de buste met zijn logo / et à droite de son buste l'emblème du graveur.

Kz. PELLEAS (bovenaan rechts / en haut à droite) / 1/10 (genummerd onder de tekst / numéroté sous le texte)

Pelléas houdt in zijn handen de haren van Mélisande, de vrouw van zijn halfbroer Golaud, de verboden vrucht. Pelléas tiens dans ses mains les cheveux de Mélisande, la femme de son demi-frère, le fruit défendu.

1931, gegoten, 69,5 x 53,5 mm (inclusief staander), 6 (breedte) x 1,5 (diepte) x 7 mm (hoogte) staander, brons.

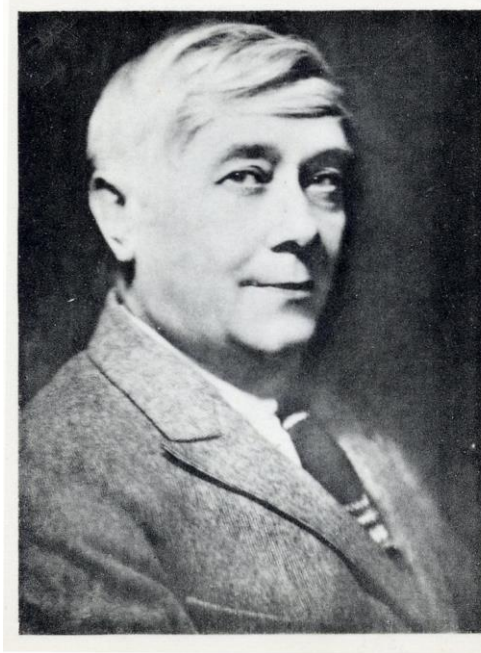
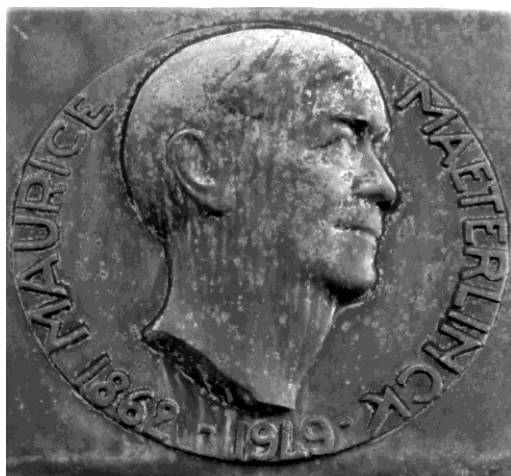
Bibliografie

Catalogus van de firma's Fisch en Fibru, 59 genummerde losse bladen (37 x 28 cm), Brussel, zonder datum, n° 2448.

Stefan De Lombaert, *Het medaille-œuvre van Adolphe Wansart*, in de *Flash Medailles*, Speciaal Nummer, 2002, n° 10.

Marc Van Craenbroeck, *Les médailles des Galas de la Presse bruxelloise au Théâtre de la Monnaie*, in de *Flash Medailles*, 19e jaargang, Extra Nummer, 2008, n° 13.

Met dank aan het Museum Vander Haeghen, Veldstraat 82, 9000 Gent – kabinet Maeterlinck

Herdenkingsplaket aan zijn voormalig geboortehuis te Gent « Ken uw volk » Chromodienst van « de Beukelaar »
Foto Willy Ferket

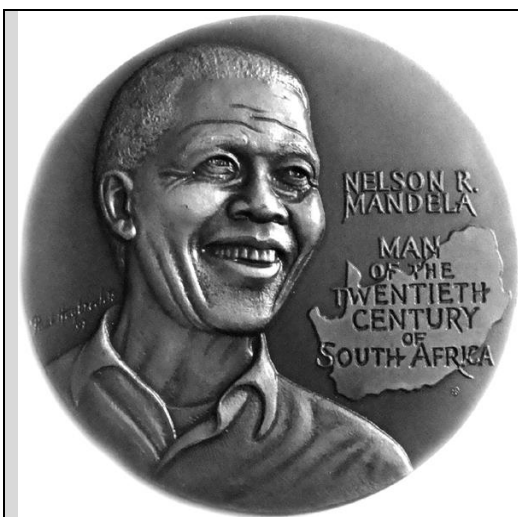
Bibliografie

Catalogus van de firma's Fisch en Fibru, 59 genummerde losse bladen (37 x 28 cm), Brussel, zonder datum, n° 2448.

Stefan De Lombaert, *Het medaille-œuvre van Adolphe Wansart*, in de *Flash Medailles*, Speciaal Nummer, 2002, n° 10.

Marc Vancaenbroeck, *Les médailles des Galas de la Presse bruxelloise au Théâtre de la Monnaie*, in de *Flash Medailles*, 19e jaargang, Extra Nummer, 2008, n° 13.

Met dank aan het Museum Vander Haeghen, Veldstraat 82, 9000 Gent – kabinet Maeterlinck

www.medailles-paulhuybrechts.be

Créations de médailles d'art et de commémoration
Edition de médailles "Héritage Culturel Mondial"

**Monnaies – Bas-reliefs en bronze coulée –
Héraldique**

**Restoration de monnaies – Gravures en taille-
douce et en acier**

**Création de montres de poche, bracelet et
pendentif**

1001 références!

Swertmolenstraat 3, 3020 Herent – Tel 016 232295

E-mail: medailleshuybrechts@hotmail.com

GODEFROID DEVREESE

Marc Vancaenbroeck

Dans son article du « Flash Medailles n°61, page 117 sur « La Vieille Montagne », Frank Lippens cite les médailleurs qui ont produit des médailles sur le sujet et, notamment, Godfried ou Godefroid Devreese.

Je veux m'inscrire en faux sur la traduction du prénom de ce médailleur prolifique.

Devreese n'a jamais traduit son prénom et signait : G. Devreese ou GD.

D'aucuns m'objecteront que la signature sur le monument dédié à la bataille des Eperons d'Or à Courtrai est Godfried Devreese. Je ne pense pas que ce soit l'auteur qui ait apposé cette signature.

Je tiens à la disposition des curieux la photocopie de l'acte de naissance de Devreese dont je ne résiste pas à vous livrer le texte dans sa version originale qui était en langue française :

« L'an mil huit cent soixante et un, le vingt et un août à dix heures du matin, devant nous Emmanuel Couché, officier de l'Ordre de Léopold, Echevin de la Ville de Courtrai, faisant fonction d'officier d'Etat civil, a comparu à la maison communale, Constantin Fidèle Armand Devreese, âgé de trente-huit ans, sculpteur statuaire natif de cette ville lequel nous a présenté un Enfant de sexe masculin auquel il donne les prénoms de Godefroi-Constantin, né dans le domicile du comparant, rue de la Chauissée, avant-hier à neuf heures du soir, de lui et de Virginie Constance Van de Wiele, âgée de trente ans, professeur de musique, native de Courtrai, son épouse. Donné en présence de Jean Hoffman, âgé de cinquante-deux ans, cabaretier et de Oscar Hoffman, âgé de vingt-quatre ans, commissionnaire en lin, tous les deux domiciliés à Courtrai. Lecture faite, le père et les témoins ont signé avec nous. »

Ajoutons que Albert Willenz dans son ouvrage consacré à Devreese cite la demande du sculpteur Simonis, auteur de la statue équestre de Godefroid de Bouillon érigée place Royale à Bruxelles, à Constantin Devreese de prénommer son futur fils Godefroid.

140

	<p style="text-align: center;">Numismatische Publicaties Luc Vandamme</p> <p style="text-align: center;"><i>De familie Pauwels</i> 24 pagina's, alle medailles afgebeeld in kleur 19,5€</p> <p style="text-align: center;">IBAN BE30 7512 0356 1311 BIC AXABBE22 www.medailles-penningen.be Zevenboomkensstraat 17 – 3570 Alken – GSM0478265202</p>
---	---

	<p style="text-align: center;">DE MEDAILLES VAN HET BESTENDIG MUZIEKFESTIVAL VAN ANTWERPEN 1885 -2004</p> <p style="text-align: center;">Ludo Hulsmans Luc Vandamme</p> <p style="text-align: center;">GRATIS TE VERKRIJGEN VOOR DE LEDEN Mits storting van 6€ voor de verzending- en verpakingskosten BE30 7512 0356 1311 BIC AXABBE22</p>
---	---

OVER MUNTTEKENS

Didier Vanoverbeek
Luc Vandamme

Dit zilveren herdenkingsstuk van 50 Frank met als onderwerp het Koninklijk huwelijk tussen koning Boudewijn en Dona Fabiola de Mora y Aragon uit 1960 is op vele vlakken een breuk met het verleden.

Dit herdenkingsstuk is het eerste Belgische muntstuk met de afbeelding van een vorstin en dit na 129 jaar! Nadien volgden nog verschillende uitgiften: 1995 Astrid 250F, 1996 Boudewijn & Fabiola 250F, 1997 Paola 250F. Dit stuk is zeker de moeite waard want de eerste Belgische munt met de afbeelding van een koningin alleen en een ontwerp van een vrouw nl. Griet Jonker.

Schaal 200%

Vz. LX / PAOLA / REGINA / ANOS / NATA (omschrift start links bovenaan en eindigt onderaan rechts)
Het hoofd van koningin Paola naar links gekeerd.
Getekend rechts van de beeldenaar met: G J

Kz. 1997 / BELGI / QUE / EN / E (verticaal in het linkerdeel van de munt de landsaanduiding in drie talen)
250 F (onderaan rechts) en geflankeerd links met het muntmeesterteken (weegschaal) en rechts het muntteken van Brussel (een gehelmd hoofd van de aartsengel Michaël)
Boven de nominale waarde het gekroonde monogram PR (Paola Regina)

1997, Koninklijke Munt, 33 mm, legering 925/1000 zilver & 75/1000 koper, 18,75 gram, gekartelde rand, 100.000 stuks (kostprijs 250F), 20.000 stuks Proof (kostprijs 1.100F). Deze munt werd geslagen om de zestigste verjaardag van de koningin te vieren. Het is tevens het eerste Belgische muntstuk dat door een vrouwelijke graveur werd ontworpen. Zij werd door de koningin aangewezen om dit muntstuk te ontwerpen.

Aanmunting: Koninklijk Besluit 29.8.1997, Ministerieel Besluit 3.9.1997, Belgisch Staatsblad 16.9.1997.

Ontmuntning: Wet van 10.12.2001, Belgisch Staatsblad 20.12.2001 – Ed.3, Definitief zonder waarde vanaf 1.1.2005. In 2005 bij de ontmuntning van de gewone stukken werden 43.649 stukken niet ingeleverd.

Nadien volgden nog in 1998 Boudewijn & Fabiola 250F, 1999 Albert II & Paola 250F, 1999 de Aartshertogen Albrecht & Isabella 5.000F en nog in 1999 Filip & Mathilde 250F.

In 1853 werd het huwelijk van Leopold I, hertog van Brabant, met aartshertogin Maria-Hendrika ook numismatisch vastgelegd maar met een *muntmédaille*.

Ook nog apart is dat dit stuk van 50F tevens het eerste stuk is dat niet in één van beide landstalen werd uitgegeven en het is de eerste maal (sinds 1830) dat op in Brussel geslagen Belgische munten, opnieuw munttekens prijken. En het is de eerste en enige maal dat deze munttekens voorkomen, althans dat dacht ik tot enige tijd geleden, maar daarover verder meer.

Oscar De Clerck ontwierp in 1961(?) een muntteken van Brussel en een muntmeesterteken voor Gaston Lamquet.

Vz. –

Driekwart naar rechts gekeerde buste van de aartsengel Michael

Kz. –

Driekwart naar links gekeerd kopje van een lam.

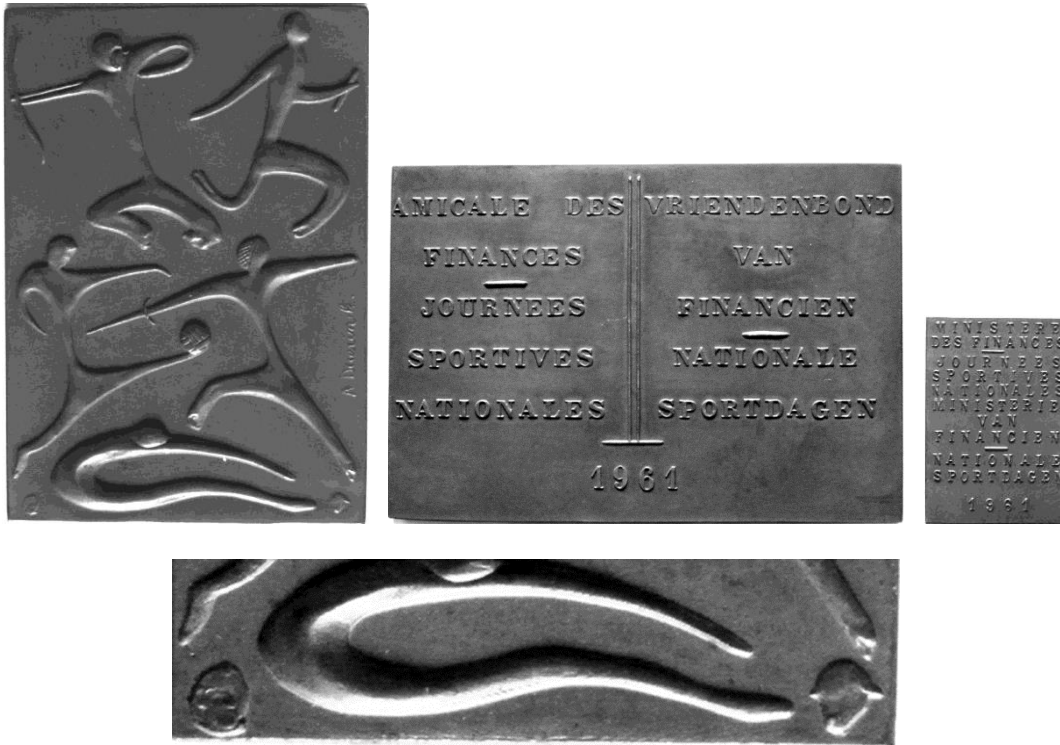
1961, Koninklijke Munt, 60mm, tombak, 116,4 gram, gladde rand (afgebeeld: proefslagen), slagaantal: onbekend.

Biografie

Gaston Lamquet werd geboren te Namen op 28 juni 1905. Hij was scheikundig ingenieur van opleiding. Dit beroep oefende hij uit bij het Ministerie van Landsverdediging tot 8 december 1941. Op die datum werd hij wegens ambtsopheffing overgeplaatst naar de Dienst Thesaurie, waar hij bij de Munt terecht kwam als keurmeester. Op 1 mei 1946 werd hij er hoofd van de Fabricage en na het overlijden van Georges Verlinde werd hij, in toepassing van het KB van 11.10.1957, benoemd tot Muntmeester. Gaston Lamquet overleed te Brussel op 24 maart 1963. Zijn overlijdensbericht vermeldt dat hij weduwnaar was van Blanche Gabriels en dat hem het ereteken van Officier in de Leopoldsorde was toegekend.

Tot voor kort dacht ik dus dat deze munttekens alleen op dit stuk voorkwamen maar Stefan De Lombaert wees mij erop dat er ook een medaille werd geslagen met deze uitzonderlijke munttekens en wel de volgende medaille:

Vz. –

Vijf figuren die aan sport doen: boogschieten (bovenaan links), estafetteloop (bovenaan rechts), voetbal (midden links), schermen (midden rechts) en turnen (onderaan).
Getekend rechts langs de rand: A. DUERINCK

Kz. AMICALE DES / FINANCES / — / JOURNEES / SPORTIVES / NATIONALES (links) // VRIENDENBOND / VAN / FINANCIEN / — / NATIONALE / SPORTDAGEN (rechts)
1961 (onderaan)

De twee talen gescheiden door een dubbele verticale lijn lopend tot net boven het jaartal.

1961, Koninklijke Munt, 48,5 x 69 mm, 35,5 x 50 mm, 20 x 29 mm, brons.

De tekst van de keerzijde van het kleinste stuk luidt als volgt:

MINISTERE / DES FINANCES / — / JOURNEES / SPORTIVES / NATIONALES / MINISTERIE / VAN / FINANCIEN / — / NATIONALE / SPORTDAGEN / 1961

Naar verluid zouden ook enkele stukken (proefslagen ?) van 25 Centiem met monogram B met deze munttekens zijn geslagen. De nieuwe muntmeester R. Vogeleeer koos er echter voor om aan het bestaande muntteken van Brussel (Sint-Michel) een kruis op het hoofd toe te voegen. Zijn muntmeesterteken stelt een gestileerde opvliegende merel voor, waarin de letter V verwerkt is.

Bibliografie

André Van Keymeulen, *Munt- en muntmeestertekenen van Brussel*, in "Bulletin de l'Alliance Numismatique Européenne – Tijdschrift van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, 1964, p.126-130.

André Van Keymeulen, *Het dier op munt en medaille*, Antwerpen, 1973, nr. 423, p. 64.

Norbert Hostyn, *Beeldhouwer Oscar De Clerck 1892-1968*, Oostende 1992, nr. D6, p.37

Jan Lippens & André Van Keymeulen, *De medaille in België van 1951 tot 1976*, Brussel, 1980, nr. 312, p.91.

Constantin Meunier en andere oud-leraars beeldhouwers van de Stedelijke Academie van Schone Kunsten van Leuven. Catalogus van de tentoonstelling georganiseerd voor de tweehonderdste verjaardag van de Academie in de Stedelijke tentoonstellingszaal, Leuven van 29.08 tot 30.09.1985, nr. 5d, p.58.

Luc Vandamme, *Oscar De Clerck, een veelzijdig kunstenaar*, Herent, 2010, p. 27 (zie www.medailles-penningen.be)

Archief Koninklijke Munt: 820 / 107

Didier Vanoverbeek, *1832 – 2002, De Belgische Frank, Encyclopedie van de Belgische circulatiemunten*, Brussel, Koninklijke Munt.

Luc Vandamme, *Griet Jonker, in de voetsporen van Pisanello*, Flash Speciale Uitgave 2014. Uitgave van de vzw Promotie van de Medaille (www.medaille.be)

graveerwerken - stempels - medailles

eretekens - awards - naamplaten - pins

MAUQUOY®

Industrieweg 12
 2280 Grobbendonk
 +32 (0) 14 50 79 10
 info@mauquoy.com
 www.mauquoy.com

GENADE PENNING VAN ISABELLA D'ESTE VAN MANTUA (1474-1539)

Paul Oostervink
P.H. Oostervink

Genade penning van Isabella d'Este van Mantua (1475-1539)

Genade penningen in 15^e eeuw

145

Datering van de penning van Gian Cristoforo Romano wordt bepaald door de datum 1495, toen deze de opdracht kreeg van Isabella, en 10 september 1498, de datum van een brief waarin sprake is van een sonnet op deze penning. Deze penning vormde de basis voor de genade penning van Isabella d'Este die tussen 1773 en 1775 door het Weense muntkabinet werd verworven.

De grootse kunsthistorische vondst ooit (als het waar is). Een artikel over een opgedoken schilderij van mecenas Isabella d'Este van de hand van Leonardo da Vinci.

Genade penning van Isabella d'Este van Mantua (1474-1539)

Afb. 01- Isabella d'Este (1474-1539) vz / Afb. 01- Isabella d'Este (1474-1539) kz

Isabella d'Este⁵ (afb.01), vrouw van Francesco Gonzaga II, vormde het middelpunt van het culturele leven aan het Gonzagahof te Mantua. Zij is geboren in de vorstelijke dynastie van het huis d'Este, gevestigd in Ferrara. In 1490 trouwde ze met Francesco Gonzaga II van Mantua, waarmee ze de titel van 'marchesa' (markiezin) van Mantua verkreeg. De oudst bekende afbeelding van Isabella is een munt in keizerlijk profiel van de beeldhouwer *Gian Cristoforo Romano* (ca. 1470-1512), waarop haar status benadrukt wordt (afb.01).

Naast een actief verzamelaar van antieke kunst, was zij ook een belangrijke mecenas en bovendien sterk geïnteresseerd in astrologie. Zij verzamelde in die tijd kunstwerken voor haar "Grotta" (paleis) en haar "Studiolo" (werk- en studeerkamer).

De datering van deze penning wordt bepaald door de datum 1495, toen Romano de opdracht kreeg van Isabella, en 10 september 1498, de datum van een brief waarin sprake is van een sonnet op deze penning⁶. De penning geeft het enige gedocumenteerde portret van Isabella weer. Dit exemplaar is een zeer goede, oude gieting met een waarschijnlijk 17de-eeuwse patina.

Op de voorzijde het portret en profiel, naar rechts gewend, met rondom de tekst:

ISABELLA ESTEN.MARCH[ESA]MA[NTUA]. (Isabella d'Este markiezin van Mantua).

Op de keerzijde een staande, gevleugelde vrouwenfiguur, in de rechterhand een dunne stok dragende, onder de linkerarm een hoed en aan haar voeten een omhoogklimmende slang; boven haar hoofd het dierenriemteken boog-schutter (Sagittarius) met ster met omschrift:

BENEM ERE _ NTIVM ERGO (Benemerentium ergo = "voor hen die haar een dienst bewijzen" of "vanwege waardige diensten").

Deze tekst duidt erop dat dergelijke penningen werden uitgereikt als eerbewijzen. Het is een van de weinige expliciete vermeldingen naar de functie van renaissance-penningen.

Specificaties

Materiaal	: Brons
Gewicht	: 27,25 gram
Diameter	: 38,8 mm
Dikte	: 5,3 mm
Ontwerper	: Gian Cristoforo Romano (ca. 1470-1512)
Productiewijze	: gieten (1505), ontworpen in 1498

Medailles van Genade waren gouden medailles die ter gelegenheid van een kroning of ambtsaanvaarding werden geslagen.

Dergelijke medailles werden soms voorzien van een aan gesoldeerd of meegeslagen oog aan een gouden ketting uitgereikt. Soms werden zij als legpenning in een niet draagbare uitvoering ten geschenke gegeven als een souvenir.

De trotse dragers versierden hun medailles en de keten soms met parels en edelstenen. Ook werd soms een deel van de medaille geëmailleerd. De medailles zijn soms omlijst met min of meer kostbaar versierde monturen van goud en emaille. Dergelijke medailles kwamen in de middeleeuwen en in de periode van de barok en het absolutisme overal in Europa voor.

In een in 1542 door notaris Odoardo Stivini opgemaakte inventaris van de nalatenschap van de markiezin wordt gesproken over een object, dat op de voorzijde het borstbeeld van markiezin Isabella d'Este van Mantua toont, dat tussen 1773 en 1775 door het Weense muntkabinet verworven is.

⁵ Rijksmuseum Het Koninklijk Penningkabinet Leiden, Frits Scholten en Carolien Voigtmann, *Ben ik in beeld? Penningen uit de Italiaanse Renaissance*, p.78-79

⁶ Norris 1987, p.134

Genade penning van Isabella d'Este van Mantua (1474-1539)

Afb.02 - Genade penning van Isabella d'Este van Mantua⁷ (1474-1539)

Specificaties

Materiaal	: Goud, emaille, edelstenen
Gewicht	: 110 gram (Komt overeen met 31½ dukaten)
Doorsnede zetting	: ca. 69 mm
Doorsnede medaille	: ca. 38 mm
Productiewijze	: gieten (1505), ontworpen in 1498
Ontwerper	: Gian Cristoforo Romano (1470-1512) ⁸

Het exemplaar in het KHM is een licht gewijzigde variant van de oorspronkelijke medaille.

Bron: Kimbell Art Museum, Fort Worth, Texas (USA) *Buste van Isabella d'Este* (c.a. 1500) Gian Cristoforo Romano

⁷ **Isabella d'Este** (Ferrara, 18 mei 1474 - aldaar, 13 februari 1539) was *marchesa* van Mantua door haar huwelijk met Francesco Gonzaga II en één van de meest toonaangevende figuren in de Italiaanse Renaissance. Zij had verder ook grote politieke invloed. Op zestienjarige leeftijd trouwde zij met Francesco II Gonzaga, de markies van Mantua. Zij ging hierop in Mantua wonen. Onder haar toezicht werd dit hof één van de meest beschaafde in Europa. Zij begon Romeinse beeldhouwwerken te verzamelen en bestelde ook nieuwe beeldhouwwerken in klassieke stijl. Musici, artiesten, schrijvers en denkers kwamen in groten getale naar Mantua, onder wie Rafaël en Leonardo da Vinci. Zij was zelf een begaafd musicus en liet speciale muziek maken als achtergrond van gedichten.

⁸ **Giovanni Cristoforo** of **Gian Cristoforo Romano** (Rome, 1470 - 1512) was een beeldhouwer en medailleur uit de Italiaanse renaissance. Hij was de zoon van Isaia da Pisa en is waarschijnlijk een leerling van Andrea Bregno geweest. Zijn eerste bekende werken dateren van vóór 1482 en bevinden zich in het Palazzo Ducale van Urbino. Later werkte hij als medailleur voor de rechtbanken van Ferrara en Mantua, waar hij een favoriet werd van hertogin Isabella d'Este. In 1491 vertrok hij op uitnodiging van Isabella's schoonbroer Ludovico Sforza naar Milaan. Ludovico gaf hem de opdracht voor de grafombe van Gian Galeazzo Visconti op de Certosa di Pavia, die hij uitvoerde in samenwerking met Benedetto Briosco. Na de val van de Sforza in 1499 ging hij terug werken voor Isabella d'Este, voor wie hij enkele mooie medailles maakte alsook het marmeren portaal van haar studiekamer in het hertogelijk paleis van Mantua. Later verbleef hij nog in Rome (uitgenodigd door Paus Julius II), in Napels, Cremona, en opnieuw in Milaan en Urbino.

1. *Gian Cristoforo Romano (1470-1512)*
2. *Buste van Francesco II Gonzaga (c.a. 1436) Gian Cristoforo Romano (1470-1512)*
3. *Gravure van Leonardo Da Vinci (ca. 1448) Leonardo Da Vinci (1452-1519)*
4. *Portret van Isabella d'Este (c.a. 1480-1555) Giovanni Francesco Caroto (1480-1555)*
5. *Zelfportret Giovanni Gian Cristoforo Romano (1470-1512) Giovanni Francesco Caroto (1480-1555)*

Genade penning van Isabella d'Este van Mantua (1474-1539)

Onderwerp: Grootse kunsthistorische vondst ooit (als het waar is)

Is gevonden werk van Leonardo?

Is het de grootste kunsthistorische vondst denkbaar, of te mooi om waar te zijn? Hoe dan ook spreekt het in een Zwitserse kluis opgedoken schilderij van mecenas Isabella d'Este tot de verbeelding.

Schilderij van Isabella d'Este *Schets van Isabella d'Este, 1499* *Portret van Isabella d'Este, c.a. 1480-1556*
Leonardo da Vinci (1452-1519) *Leonardo da Vinci (1452-1519)* *Giovanni Francesco Caroto (1480-1555)*

De werkelijkheid lijkt de fictie van bestsellerauteur Dan Brown te overtreffen: in een Zwitserse bankkluis is een schilderij opgedoken dat mogelijk door Leonardo da Vinci is gemaakt. Het is een portret van markiezin Isabella d'Este, als kunstmecenas een hoofdrolspeelster in de Renaissance. Er bestaat een tekening van de vrouw uit 1499, in het Louvre, en er zijn brieven bekend waarin D'Este vraagt om een geschilderd portret. Maar het portret zelf werd verondersteld verloren of nooit gemaakt te zijn.

Als het waar is, is niet alleen een belangrijk verloren puzzelstuk in de Leonardogeschiedenis gevonden, maar is het hoogstwaarschijnlijk de grootste kunsthistorische vondst ooit. Leonardo (1452-1519) is immers de duurste schilder ter wereld: zijn oeuvre bestaat uit slechts 20 schilderijen, die nooit in de handel zullen komen omdat ze in museumcollecties zitten. Eén schilderij in een privécollectie werd drie jaar geleden "gevonden" na een intensieve restauratie: een *Salvator Mundi* (Christus als redder van de wereld).

Gesteld dat dat werk echt van Leonardo is, kan de marktwaarde ervan geschat worden op 120-200 miljoen dollar. Het nu gevonden portret is beter, want in goede staat en ook nog van een vrouw die een cruciale rol speelde in de Renaissance: Isabella d'Este (1474-1539) bestierde namens haar man het hertogdom van Mantua en was zo de facto heerser van de stadstaat. Zij was de belangrijkste begunstiger van filosofen, dichters, architecten en kunstenaars in haar tijd.

Als opdrachtgever hielp zij de carrières van Titiaan, Giovannie Bellini en Leonardo da Vinci vorm krijgen. En o ja, als het klopt, is dit portret ook nog eerder gemaakt dan het beroemdste schilderij ter wereld: de *Mona Lisa*.

Dat betekent een verschuiving in de kunsthistorische kennis over Leonardo. Als het waar is. De argumenten vóór, gebracht door de Italiaanse krant *Corriere della Sera*, zijn: het gebruikte pigment is hetzelfde als dat in ander werk van Leonardo, de gronderingslaag is precies volgens recept dat Leonardo in zijn *Traktaat van de schilderkunst* voorschrijft, C14-datering (onderzoek naar de hoeveelheid carbondioxide in het materiaal) leidt tot de slotsom dat het werk gemaakt is tussen 1460 en 1650.

Isabella d'Este is anders dan op de tekening afgebeeld als de heilige Catharina van Alexandrië, met een tak in haar hand. Maar röntgenonderzoek toont onder haar hand een boek symbool van D'Este als begunstiger van de vrije kunsten, precies zoals op de tekening in het Louvre. Een gereputeerde Leonardo-expert tot slot, Carlo Pedretti uit Los Angeles, is overtuigd van de echtheid en wijst op de overeenkomsten met de tekening. Hij denkt dat het portret is gemaakt door Leonardo, en dat de andere delen van een leerling, waarschijnlijk Ernesto Solari, zijn.

Toch zijn er ook redenen nog even te wachten met juichen. Er is veel onderzoek nodig en tot de uitkomst daarvan bekend is, zal deze vondst voor velen *too good to be true* zijn. Het belangrijkste argument tegen: het is op doek. Al Leonardo's nog bekende werken zijn geschilderd op hout. Reden voor twijfel, vindt Oxford-hoogleraar Martin Kemp tegen de *Corriere*, al voegt hij toe dat hij bij Leonardo niet meer opkijkt van verrassingen. Er is nog geen aanvullend materiaaltechnisch onderzoek dat de echtheid ondersteunt. Naast Predetti zijn er nog geen experts die het werk zagen. Het schilderij is van een Italiaanse familie die haar kunstcollectie al sinds begin 20ste eeuw in Turgi, Zwitserland, herbergt. Het getekende portret van D'Este wordt geroemd om de perfecte proporties, haar scherpe blik en de ambigue houding van de markiezin. Haar gezicht is als een Romeinse keizer en profiel afgebeeld, terwijl haar bovenlijf driekwart naar de kijker is gedraaid.

Bron: De Volkskrant, dd 7 oktober 2013 van Wieteke van Zeil

Philippe, Charles, Guillaume et les autres

4 siècles de notre histoire monétaire

13.06 > 30.09.2015

Musée archéologique de Namur

Suite à l'inauguration de l'exposition numismatique "Philippe, Charles, Guillaume et les autres...", vous trouverez le dossier de presse téléchargeable sur www.lasan.be/presse

Etienne Brouillard

Chargé de communication

Société archéologique de Namur - TreM.a

Tél. : 081/840.209

Courriel : etienne.brouillard@lasan.be

Internet : www.lasan.be

HET INTIEM PORTRETⁱⁱ

Luc Vandamme

Los van seriereproducties waarbij men vele varianten kan maken, door bijvoorbeeld de afmetingen en de vorm te laten variëren, of door diverse keerzijdes eraan te koppelen, leent de medaille zich ook tot het maken van zeer gelimiteerde uitgaves. Dit fenomeen doet zich vooral voor als kunstenaars medailles ontwerpen voor hun eigen familie en/of vrienden en deze uitgave strikt beperken voor hun geliefden of tot hun private sfeer.

Armand Bonnetainⁱⁱⁱ maakte voor zijn familie een ganse reeks portretten die hij dan ook het liefst zelf goot in zilver. Hiervan twee voorbeelden. Enerzijds de erg zeldzame

medaille die hij in zilver goot met het portret van zijn vader, Jean-Marie Bonnetain, en dit naar aanleiding van het overlijden van zijn vader in 1924. Op de keerzijde legt hij de nadruk op diens culinaire vaardigheden. Zijn vader was immers een zeer begaafde kok die diverse kookboeken schreef o.a. *L'Art culinaire* (1888) en *La cuisine mondiale* (1918). Zijn *Taverne de Londres* in Brussel had een bijzonder sterke reputatie op het vlak van haar wijnkelder en haar Engelse bieren. De keerzijde van deze medaille laat aan duidelijkheid niets te wensen over: COQVINA – ARS ET SCIENTIA.

Collectie Penningkabinet Brussel

Een tweede voorbeeld van zijn hand is de medaille die hij goot in 1926 van zijn echtgenote. Op 3 mei 1923 huwde hij

Madeleine Bégault. Pas in 1926 vindt hij ook eens de tijd om ook zijn echtgenote af te beelden.

Collectie Penningkabinet Brussel

Veel spectaculairder en nog veel mooier is de medaille die hij goot in 1928. Deze medaille gegoten naar aanleiding van hun vijfjarig huwelijksfeest is werkelijk subliem. Madeleine staat afgebeeld met haar elegante hoed en

prachtige pelsen jas. Een treffend voorbeeld van de mode uit het Interbellum en een pracht van een vrouw! Dit mogen we zeker één van zijn meesterwerken noemen.

*Collectie Penningkabinet Brussel
Schaal 2:1*

Nog zo'n meesterwerk is zeker de gegoten medaille van de hand van Marit Hartman^{IV} met het portret van de bekende Belgische numismaat Raf Van Laere. Zij ontwierp deze medaille naar aanleiding van de zestigste verjaardag van Raf Van Laere. Hierbij wist zij

op een sublieme manier de zeer expressieve en karaktervolle kop van deze numismaat te vatten. Het portret is ongelooflijk treffend en de keerzijde past ook nog geheel bij zijn persoonlijkheid. Echt subliem!

Eigen collectie van de auteur

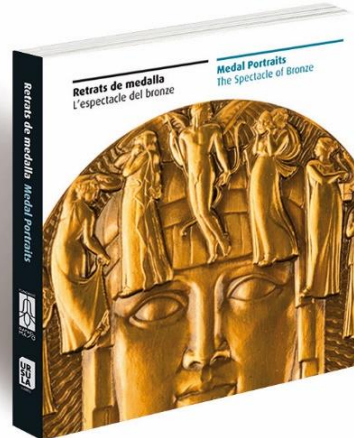

Zijn twee handen houden stevig een munt vast en rechts in het midden vinden we een paar bekende kenmerken van de vrijmetselarij: een passer en een winkelhaak.

De portretkunst neemt in de medaillekunst een zeer performante plaats in. Men vindt deze portretten soms nogal weinig zeggend maar voor een kunstenaar zijn ze echter zeer uitdagend. De kunstenaar heeft soms vele uren zitten tobben op zijn eerste idee, ettelijke keren geprobeerd dit te tekenen en hoe dit over te brengen op zo'n klein vlak met liefst zoveel mogelijk reliëf zonder daarom

een bas-reliëf te worden. De compositie mooi in evenwicht te houden, origineel te zijn en toch op een begrijpbare manier uitdrukking te geven aan zijn idee. Niet gemakkelijk, anders waren er nu zeker meer kunstenaars/medailleurs.

Kiezen voor het onderdeel *portretkunst* bij de medailles is een hele uitdaging. Alle medailles zijn zeker niet even mooi of origineel maar dat heb je als je even niet oppast... het wordt een passie. En dan moet je alles hebben... U bent gewaarschuwd!!!

Medal Portraits: The Spectacle of Bronze

Textes de Rossend Casanova, Miquel Crusafont et Laure Dorchy.

Úrsula Llibres et Fundació Rafael Masó, Girona, 2015.

192 pages, 14 €

Edition bilingue Catalan / Anglais

Prix du catalogue : 14 euros et pour le commander il faut écrire un e-mail à la Fondation Rafael Masó : info@rafaelmaso.org. La Fondation donnera des instructions de paiement et le cout de l'envoi. Catalogusprijs : 14€ en om te bestellen een email schrijven aan de Fondation Rafael Masó : info@rafaelmaso.org. De Stichting stuurt U de instructies door voor het betalen van de factuur verzendingskosten inclusief.

Livre publié à l'occasion de l'exposition que se tient à Gérone (Espagne) jusqu'à 12 de Septembre 2015.

www.rafaelmaso.org

UNE JOLIE MÉDAILLE SUISSE DE DASSIER

Didier JACQUEMIN

Le cardinal de Fleury,

Médaille par Jean Dassier (1676-1763, Genève).

Convention de 1736 : (préliminaire au traité de Vienne de 1738 mettant fin à la guerre de succession de Pologne).

L'histoire : « L'Autriche, vaincue, demande la paix, dont les préliminaires sont signés à Vienne en 1735, trois ans avant le traité final (troisième traité de Vienne). S'ensuit alors une sorte de chassé-croisé sur les trônes européens, favorable à la politique de la France. Ces articles préliminaires sont suivis d'une convention franco-autrichienne signée à Vienne le 28 août 1736 relative aux modalités de la cession de la Lorraine, acceptée par une déclaration de François III de Lorraine du 13 décembre 1736. En retour, Louis XV reconnaît enfin la Pragmatique Sanction de l'empereur Charles VI »

Médaille Gravée en 1736 à Genève.

122

A/ ANDR. HERCULES CARDINALIS DE FLEURY. Buste de trois-quarts à gauche du cardinal de Fleury, au-dessous signature I. DASSIER. F.

R/ HIS PACEM REDDIDIT ARMIS. Trophée d'instruments divers surmonté d'une massue entourée de serpents ; à l'exergue : (le millésime en chiffres romains).

Métal : bronze

Diamètre : 54 mm Poids : 69,43 gr

Tranche : lisse Poinçon : sans

Graveur / Signature : Jean DASSIER (I.DASSIER.F.)

Historique du personnage:

André Hercule de Fleury, né à Lodève (Languedoc) le 22 juin 1653 et mort à Issy-les-Moulineaux (près de Paris, France) le 29 janvier 1743, est un ecclésiastique et homme d'État français, qui, de 1726 à 1743, a été de facto le principal ministre du jeune roi Louis XV.

Evêque de FREJUS et Précepteur du roi

Issu de la petite noblesse languedocienne, André de Fleury est le fils de Jean de Fleury, seigneur de Dio, receveur des tailles au diocèse de Lodève et de Diane de La Treilhe.

Destiné dès l'enfance à l'état ecclésiastique, il est envoyé dès l'âge de six ans à Paris y poursuivre ses études au collège de Clermont puis d'Harcourt à l'instar des enfants nobles de l'époque.

Nommé chanoine à Montpellier en 1668, l'adolescent retourne à Paris terminer ses études et est ordonné prêtre en 1674.

Il poursuit ses études de théologie, obtenant sa licence en 1676.

Il devient par protection du cardinal de Bonzi, aumônier de la reine Marie-Thérèse en 1677 puis, après la mort de la souveraine, aumônier du roi (en 1683).

Il a 30 ans.

Par la suite, sous Louis XV (devenu roi en 1715 à l'âge de 5 ans) il devient précepteur et à ce titre eu une influence importante sur la destinée politique de la France.

Selon Wikipedia : « *Les premières années du règne de Louis XV se déroulent dans un calme relatif, sous la direction prudente de plusieurs précepteurs, qui lui prodiguent une vaste culture. Ayant atteint sa majorité, il confie le gouvernement à ses proches parents, le duc d'Orléans, ex-régent, puis le duc de Bourbon puis à l'un de ses anciens précepteurs, le cardinal de Fleury.* »

Willy Peeters neemt deze zomer en najaar deel aan de volgende groepstentoonstellingen:

- Aardenburgse zomerkunsten 2015, "Op stap met Vincent" in Aardenburg (NL) - flyer Aardenburg van 18 tot 26 juli - 50 kunstenaars op 10 locaties

- Zomerfestival Leuvense Kunstenaars, in galerij Engelen - Marx van 15 aug tot 17 september - 9 kunstenaars - Dirk Boutslaan 11, Leuven

- In galerie Lieve Lambrecht in Merendree (www.lievelambrecht.be) loopt tot eind september "Tuin & Beeld".

- Mijn beeld "Orkest" uit de collectie van de Belgische senaat zal deel uitmaken van de tentoonstelling "Kunst en dialoog". Ze toont een dertigtal belangrijke werken uit de collecties van de Vlaamse, Franse en Duitse gemeenschapsparlamenten en uit de collectie van de hervormde senaat. Samen met Johan Van Cauwenberge (radio Klara) en Daniël Keymolen (senaat) heb ik voor deze tentoonstelling het werk uitgebreid met een geluidsband om het thema 'dialoog' te benadrukken. De tentoonstelling opent op 19 oktober (opening parlementair jaar) en loopt tot 11 december. Bezoekmogelijkheden zullen via de pers te vernemen zijn of (voor groepen) op afspraak met de diensten van de senaat (www.senaat.be - de senaat bezoeken).

Met vriendelijke groeten,

Willy Peeters

www.willy-peeters.com

23

ⁱ Uit het zeer aan te raden boek van Eric Min, *Biografie van een wereldstad 1850 – 1914. De eeuw van Brussel*. Antwerpen, 2013 (D/2013/0034/750): *Precies tien jaar later is het Georgette Leblanc, de voltijdse muze van een generatie estheten en melomanen, die aantreedt voor een tweede rondje salondansen. Het slachtoffer is de nietsvermoedende dichter en theaterauteur Maurice Maeterlinck. Geheel volgens plan strikt Leblanc hem in haar netten. De plaats van de misdaad is natuurlijk Picards salon in de Gulden-Vlieslaan. Een engel van Botticelli met blonde haren als de oogst van augustus is het, die in november 1894 neerstrijkt in Brussel om er in de Muntshouwborg op te treden in een opera van Jules Massenet. Zij lijkt wel een tovenares, een wezen dat licht uitstraalt – kijk naar het ivoren figuurtje dat Godefroid Devreese naar haar goddelijke lijf modelleert.*

ⁱⁱ Artikel geïnspireerd door de tentoonstellingscatalogus *Medal Portraits, the spectacle of bronze* van de hand van Rossend Casanova, doctor in de Kunstgeschiedenis & numismaat (ISBN 978-84-941101-4-6).

ⁱⁱⁱ Luc Vandamme, *Armand Bonnetain, de Pisanello van de 20ste eeuw*, uitgebreide studie van zijn werk dat verschijnt in de loop van 2016 (intekenen kan nu reeds luc_vandamme@outlook.com).

^{iv} Luc Vandamme & Raf Van Laere, *Marit Hartman, een monument kan zo groot zijn als een pink*, Hasselt, 2014, 84 pagina's (zie www.medailles-penningen.be).